

ບົດນຳ

ໂຄງການຄົ້ນຄ້ວາປະເມີນຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສະຫະກຳເປັນສິນຄ້ານີ້, ເປັນການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ສູນຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ກັບມູນນິທິພື້ນຟູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ ກຸງເທບ ແລະ ຄະນະສັງຄົມສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່ ປະເທດໄທ, ໂດຍປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງແຕ່ງຕັ້ງ ຄະນະຮັບຜິດຊອບໂຄງການ ຂອງລັດຖະມົນຕີ ປະຈຳສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສະບັບເລກທີ 803/ ສນຍ.ອຄດຊ, ລົງວັນທີ 28 ກັນຍາ 2007, ວ່າດ້ວຍການແຕ່ງຕັ້ງພະນັກງານ, ລົງເຄື່ອນໄຫວເກັບກຳຂໍ້ມູນປະເມີນຜົນທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສະຫະກຳເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ. ເປົ້າໝາຍເພື່ອປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດກ້ວາງ. ເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ພ້ອມກັບຂໍ້ສະເໜີໃນການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນ ແລະ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ຢູ່ ສປປ ລາວ ໃນອະນາຄົດ. ໂດຍໄດ້ເລືອກເອົາຈຸດການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາຢູ່ 2 ແຂວງພາກໃຕ້ ຂອງລາວຄື: ແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ, ຊຶ່ງເລີ່ມຕົ້ນແຕ່ເດືອນກໍລະກົດ 2007 ເຖິງເດືອນ ກໍລະກົດ 2008, ເປັນໄລຍະເວລາ 01 ປີ.

ຈຸດປະສົງຂອງການຄົ້ນຄ້ວາ

1. ເພື່ອຊ່ວຍເຫຼືອ ແລະ ພັດທະນາຄວາມສາມາດໃນດ້ານການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ສ້າງຖານຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ ສປປ ລາວ.
2. ເພື່ອສຶກສາ ແລະ ວິເຄາະຜົນກະທົບທາງນິເວດວິທະຍາ ແລະ ເສດຖະກິດສັງຄົມ ຂອງການປູກໄມ້ ໄມ້ການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ໃນ ສປປ ລາວ ທັງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບແຂວງ ແລະ ລະດັບຊາດ
3. ເພື່ອລິເລີ່ມ ແລະ ກະຕຸ້ນຄວາມຮ່ວມມືຜ່ານການຮ່ວມຄົ້ນຄ້ວາລະຫວ່າງຝ່າຍຕ່າງໆ ຊຶ່ງໄດ້ແກ່ໜ່ວຍງານລັດຖະບານຂອງ ສປປ ລາວ (CRILNR), ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນ (FER ປະເທດໄທ ແລະ ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນອື່ນໆ ໃນ ສປປ ລາວ) ແລະ ນັກວິຊາການ (ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່ ປະເທດໄທ

ແລະ ນັກຄົ້ນຄວ້າໃນ ສປປ ລາວ)

4. ເພື່ອສ້າງໂອກາດໃນການແລກປ່ຽນ ຮຽນຮູ້ລະຫວ່າງຝ່າຍຕ່າງໆ ທັງຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ແລະ ຜູ້ສົນໃຈປະເດັນການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້າໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນໜ່ວຍງານຂອງລັດຖະບານໃນທຸກລະດັບ ອົງການພັດທະນາເອກະຊົນ, ຊາວບ້ານ, ນັກວິຊາການ ແລະ ຜູ້ແທນບໍລິສັດປູກໄມ້
5. ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມຄິດເຫັນ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະສຳລັບການພັດທະນານະໂຍບາຍ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ໃນ ສປປ ລາວ

ການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ແບ່ງອອກເປັນ 4 ພາກ ຄື:

ພາກທີ 1: ສປປ ລາວ ກັບການອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ.

ເນື້ອໃນໃນພາກນີ້, ເປັນການປະເມີນປະຫວັດສາດ ແລະ ການພັດທະນາ ຂອງການອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ, ໃນພູມິພາກແມ່ນ້ຳຂອງ ແລະ ການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງການລົງທຶນປູກຢາງພາລາຢູ່ ສປປ ລາວ.

ພາກທີ 2: ການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ.

ເປັນການລວບລວມ ແລະ ທົບທວນຄືນກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບທີ່ດິນປ່າໄມ້ ແລະ ວິເຄາະເຖິງຂະບວນການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ ໃນໄລຍະຜ່ານມາ.

ພາກທີ 3: ອຸດສາຫະກຳ ຢາງພາລາ ໃນຊຸມຊົນ ແລະ ຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ທີ່ປ່ຽນແປງ.

ເປັນການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ມີຕໍ່ປະຊາຊົນໃດ້ອາໄສຢູ່ໃນເຂດພື້ນທີ່ຖືກໂຄງການຈຳນວນ 6 ບ້ານໄດ້ແກ່: ບ້ານອຸດົມສຸກ, ຫຼັກ19 ແລະ ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່, ເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈຳປາສັກ. ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານໜອງແກ ແລະ ບ້ານໜອງເລົາເທິງ, ເມືອງເລົາງາມ, ແຂວງສາລະວັນ. ການສຳພາດໄດ້ເຕົ້າໂຮມ ຫົວໜ້າ ຫລືຜູ້ ຕາງ ໜ້າຄອບຄົວໃນບ້ານນັ້ນ, ຄະນະຄົ້ນຄວ້າ, ໄດ້ລວບລວມຂໍ້ມູນຍ້ອນຫຼັງກັບໄປ 5 ປີກ່ອນ ຄື: ຕັ້ງແຕ່ ປີ 2003 ຫາປີ 2007, ທັງນີ້ ກໍ່ເພື່ອສົມທຽບໃຫ້ເຫັນເຖິງຮູບແບບການ

ດຳລົງຊີວິດ, ກ່ອນ ແລະ ຫຼັງ ການເຂົ້າມາ ຂອງອຸດສາຫະກຳປູກຢາງພາລາ, ຊຶ່ງເລີ່ມບຸກເບີກທີ່ດິນ ແລະປູກຢາງພາລາ ຕັ້ງແຕ່ທ້າຍປີ 2004.

ພາກທີ 4: ສະຫລຸບຜົນ ຂອງການວິເຄາະ ແລະພາກສະເໜີ.

ພາກນີ້ເປັນບົດວິເຄາະ, ຊຶ່ງປະກອບດ້ວຍ ຂໍ້ຄົ້ນພົບຈາກການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແຜນການແກ້ໄຂ, ປະກອບດ້ວຍ 3 ໂລຍະຄື: ໂລຍະສັ້ນ, ໂລຍະກາງ ແລະໂລຍະຍາວ. ທັງນີ້, ກໍເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມທຸກຍາກຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ, ລວມເຖິງການຈັດຕັ້ງກົນໄກໃນການຕິດຕາມກວດກາ, ການດຳເນີນງານຂອງບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ, ການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອແກ້ໄຂຊີວິດການກິນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ, ສຶກສາກ່ຽວກັບທິດທາງແຜນການ ແລະນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານ ທີ່ໃຫ້ການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນໍ້າໃຊ້ທີ່ດິນ.

ພາກທີ I: ສປປ ລາວກັບອຸດສາຫະກຳ ຢາງພາລາ

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ພົວພັນໂດຍກົງກັບການ ເກີດຂຶ້ນ ແລະຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງທຶນນິຍົມໃນອະນຸພູມິພາກແມ່ນໍ້າຂອງ(Mekong Sub-region), ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງທຶນນິຍົມຊາຍແດນ (Frontier capitalism) ໄດ້ກາຍເປັນຄຸນລັກສະນະທີ່ສຳຄັນ ຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ. ນັບແຕ່ປາຍທົດສະວັດ 1900 ເປັນຕົ້ນມາ. ທີ່ດຳເນີນໄປ ໄດ້ດ້ວຍຄວາມສຳພັນຫຼາກຫຼາຍຮູບແບບ. ລະຫວ່າງ ນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ກັບເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ ທີ່ຢູ່ ຕາມຊາຍແດນຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ, ຈີນ ແລະພະມ້າ, ຈີນ ແລະລາວ, ໄທ ແລະລາວ, ຫວຽດນາມ ແລະລາວ.

ສປປ ລາວ ກາຍເປັນພື້ນທີ່ຍຸດທະສາດ,ໃນການປູກຢາງພາລາ ທີ່ມີນາຍທຶນຫຼາຍປະເທດ ມາລົງທຶນໃນຈຳນວນນັກລົງທຶນທີ່ຫຼາຍກ່ວາໜູ່ ໃນປັດຈຸບັນແມ່ນຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ອັນເປັນຜົນສືບເນື່ອງຈາກຄວາມຕ້ອງການຢາງພາລາທຳມະຊາດ, ທີ່ສູງຂຶ້ນທົ່ວໂລກ ນັບແຕ່ປີ 2005 ຕະຫຼອດຈົນການພັດທະນາເສດຖະກິດໃນພູມິພາກແມ່ນໍ້າຂອງ ໂດຍສະເພາະຈີນ ຊຶ່ງປະຈຸບັນ ກາຍເປັນຜູ້ນຳເຂົ້າຢາງພາລາລາຍໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ. ຄວາມຕ້ອງການຢາງພາລາ ທຳມະຊາດ ທີ່ສູງຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງມາຕະຫຼອດຊ່ວງທົດສະວັດທີ່ຜ່ານມາເຮັດໃຫ້ນັກລົງທຶນຫຼາຍປະເທດ ທັງຈີນ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ໄດ້ຂະຫຍາຍພື້ນທີ່ສວນຢາງເຂົ້າໄປໃນລາວ ຊຶ່ງມີທີ່ດິນອຸດົມສົມບູນ ແລະ ຄ່າແຮງງານຖືກ. ທຶນຢາງພາລາຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ດັ່ງກ່າວມີລັກສະນະການດຳເນີນກິດຈະການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ, ຄວາມແຕກຕ່າງກັນນີ້ ມີຜົນກະທົບສຳຄັນຕໍ່ການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳກະສິກຳຢາງພາລາໃນລາວຕະຫຼອດຈົນການປ່ຽນແປງ ການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະສະພາບຄວາມເປັນຢູ່ຂອງກະສິກຳ, ທີ່ເຂົ້າມາກ່ຽວຂ້ອງກັບການລົງທຶນດັ່ງກ່າວ.

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງການປູກຢາງພາລາຢູ່ໃນ ສປປ ລາວ ທີ່ຜ່ານມານັ້ນທີ່ມີຂະໜາດການ ລົງທຶນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ 5 ປະເພດ ຄື:

1. ທຶນເອກະຊົນທ້ອງຖິ່ນ: ເປັນການລົງທຶນໂດຍນັກລົງທຶນລາວ ທີ່ມີຂະໜາດການລົງທຶນບໍ່ຫຼາຍປານໃດ ດຳເນີນການ ທັງໃນຮູບສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ
2. ທຶນກະສິກຳຍ່ອຍ: ເປັນການລົງທຶນຂອງກະສິກຳໃນທີ່ດິນຂອງຕົນເອງ ແລະລະບົບກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ
3. ທຶນເອກະຊົນຕ່າງຊາດ: ເປັນການລົງທຶນຂອງພໍ່ຄ້າຄົນກາງ ທ້ອງຖິ່ນບໍລິເວນຊາຍແດນ ພໍ່ຄ້າເຫຼົ່ານີ້ ລົງທຶນດ້ວຍການອອກທຶນ, ແນວພັນເພື່ອຮັບຊື້ນໍ້າຢາງໃນລາຄາທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້ ຫຼື ເລາະຮັບຊື້ນໍ້າຢາງ
4. ທຶນບໍລິສັດຕ່າງປະເທດ: ເປັນການລົງທຶນຕ່າງປະເທດ 100% ອາດຕັ້ງເປັນນິຕິບຸກຄົນໃໝ່ ຫຼື ເປັນສາຂາຂອງວິສາຫະກິດຕ່າງປະເທດ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນທຶນຂອງນັກລົງທຶນຈາກປະເທດຈີນ, ຫວຽດນາມ

ແລະ ໄທ ໃນຮູບແບບສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະການຜະລິດແບບມີສັນຍາຜູກພັນ.

5. ທຶນບໍລິສັດຮ່ວມທຶນຕ່າງຊາດລະຫວ່າງເອກະຊົນ: ເປັນການຮ່ວມທຶນລະຫວ່າງ ທຶນເອກະຊົນຕ່າງປະເທດ ແລະເອກະຊົນໃນລາວ.

ການລົງທຶນໃນ 5 ປະເພດນັ້ນ ມີລັກສະນະການໃຊ້ຊັບພະຍາກອນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ວ່າ ທຶນປະເພດທີ 4 ແລະ 5 ເປັນທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ເຂົ້າເຖິງທີ່ດິນໄດ້ຫຼາຍ ແລະ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການຮ່ວມຕົວຂອງທຶນທັງທີ່ດິນ ແລະລາຍໄດ້ສູງ ທີ່ທັງນີ້ການລົງທຶນຂອງບໍລິສັດຕ່າງປະເທດມີສັດສ່ວນເຖິງ 77 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງການລົງທຶນປູກຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ. ຈາກການສຳຫຼວດຂອງກະຊວງອຸດສາຫະກຳ ແລະການຄ້າໃນປີ 2007 (www.moc.gov.la) ພົບວ່າ ມີບໍລິສັດຕ່າງປະເທດເຂົ້າມາລົງທຶນປູກຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ປະມານ 40 ບໍລິສັດ ຮວມເນື້ອທີ່ປະມານ 182,900 ເຮັກຕາ. ຕົວເລກນີ້ ບໍ່ນັບຮວມເນື້ອທີ່ການປູກຢາງພາລາຂອງທຶນທ້ອງຖິ່ນ ແລະກະສິກຳລາຍຍ່ອຍ ຊຶ່ງຄະນະຄົ້ນຄວ້າບໍ່ມີຕົວເລກທີ່ຊັດເຈນວ່າມີເນື້ອທີ່ຢູ່ຈຳນວນເທົ່າໃດ.

ການລົງທຶນແຕ່ລະປະເພດຕ່າງໆ ດັ່ງກ່າວ ມີການຄຸ້ມຄອງການຜະລິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນ 4 ລັກສະນະຄື:

1. ລະບົບນິຄົມກະສິກຳຢາງພາລາ (rubber plantation): ເປັນການຄຸ້ມຄອງສວນຢາງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ. ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ ລະບົບນີ້ເຈົ້າຂອງສວນ ເປັນຜູ້ຄວບຄຸມ ແລະ ຜູກຂາດການຄຸ້ມຄອງທຶນ. ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ແຮງງານເປັນການຜະລິດຊະນິດດຽວທີ່ເປັນຈຳນວນຫຼາຍ ເຖິງແມ່ນວ່າລະບົບນີ້ ຈະຕ້ອງການແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍ ແຕ່ການຈ້າງງານບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີແຕກຕ່າງໄປຕາມລະດູການ. ການຈ້າງງານໃນນິຄົມຢາງພາລາໃນລາວ ຈຶ່ງມັກມີລັກສະນະຊົ່ວຄາວ ແລະ ບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີ ວຽກຈະມີຫຼາຍໃນຊ່ວງການບຸກເບີກ, ຖາງ ແລະ ປູກ ແຕ່ວຽກຈະຫຼຸດໜ້ອຍລົງໃນຊ່ວງຢາງເຕີບໃຫຍ່ກ່ອນໃຫ້ນ້ຳຢາງ. ການຈ້າງງານໃນລະບົບນິຄົມຈຶ່ງສ້າງຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງ ແລະ ມີຄວາມສ່ຽງໃນການດຳລົງຊີວິດ.
2. ລະບົບກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກພັນ: ເປັນລະບົບການຄຸ້ມຄອງສວນຢາງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ຈາກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງຊາວກະສິກອນ ແລະ ບໍລິສັດ ຫຼື ພໍ່ຄ້າຄົນກາງໃນການປູກ, ຈັດການ ແລະຮັບຊື້ຢາງພາລາໃນລາຄາ ແລະປະລິມານທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້. ໃນລະບົບນີ້ຊາວກະສິກອນຍັງຄົງໄດ້ສິດໃນການໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງສວນຢາງພາລາດ້ວຍຕົນເອງ ໂດຍການລົງທຶນທີ່ດິນ ແລະແຮງງານ, ຂະນະທີ່ບໍລິສັດ ຫຼື ພໍ່ຄ້າຄົນກາງ ລົງທຶນແນວພັນ, ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ຕະຫຼາດ.
3. ລະບົບສ່ວນແຮງງານ ແລະ ຜົນຜະລິດພາຍໃຕ້ສະມາຄົມກະສິກອນ: ເປັນລະບົບທີ່ສະມາຄົມກະສິກອນໃນບ້ານ, ຈະຈັດສັນທີ່ດິນໃຫ້ກະສິກອນສະມາຊິກ ທີ່ເຮັດສັນຍາກັບສະມາຄົມປູກ, ບົວລະບັດຮັກສາ ແລະ ກິດນ້ຳຢາງ.
4. ລະບົບຟາມຂະໜາດນ້ອຍ: ເປັນການລົງທຶນໂດຍກະສິກອນລາຍຍ່ອຍ ທັງໃນເລື່ອງທີ່ດິນ, ແຮງງານ ແລະ ຫາຕະຫຼາດດ້ວຍຕົນເອງ ຫຼື ລົງທຶນທີ່ດິນ ແລະແຮງງານ ກໍລະນີນີ້ມັກເປັນກຸ່ມຊົນເຜົ່າທີ່ຢູ່ບ່ອນທີ່ສູງ ທີ່ມີເຄືອຍາດຢູ່ຕາມຊາຍແດນຂອງລາວ ຊຶ່ງປູກຢາງພາລາຢູ່ກ່ອນ ແລ້ວໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອໃນດ້ານເທັກໂນໂລຊີ, ທຶນ, ຄວາມຮູ້ໃນການປູກ ແລະການກິດຢາງ ລວມທັງການຕະຫຼາດ.

ທຶນຂະໜາດໃຫຍ່ ທັງທຶນໃນປະເທດ ແລະ ທຶນຕ່າງປະເທດມັກເປັນທຶນທີ່ດຳເນີນການໃນລັກສະນະ ຂອງສວນຢາງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່ ໃນຮູບສວນຢາງພາລາ ໂດຍການຂໍສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ຈາກລັດຖະບານລາວ ໄລຍະເວລາຕັ້ງແຕ່ 30-35 ປີ.

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢາງພາລາໃນລາວ
 ໃນທົດສະວັດ 2000 ມີແບບແຜນແຕກຕ່າງຈາກ
 ປະເທດອື່ນໆໃນອາຊີຕະເວັນອອກສຽງໃຕ້ ໂດຍມີ
 ແນວໂນ້ມຂອງການຂະຫຍາຍຕົວຂອງສວນຢາງພາ
 ລາຂະໜາດໃຫຍ່ ພາຍໃຕ້ການລົງທຶນຂອງນັກລົງ
 ທຶນຕ່າງປະເທດ ຫຼາຍກວ່າການລົງທຶນພາຍໃນປະ
 ເທດຕົນເອງ. ໃນຂະນະທີ່ການວາງແຜນການຈຳ
 ແນກປະເພດ ແລະການໃຊ້ປະໂຫຍດທີ່ດິນທົ່ວປະ
 ເທດ (zoning) ຍັງບໍ່ໄດ້ມີການດຳເນີນການ ຈັດ
 ສັນຢ່າງເຄັ່ງຄັດເທື່ອ ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະ
 ໜາດໃຫຍ່ໃຫ້ສວນຢາງພາລາໄດ້ເປັນໄປຢ່າງກວ້າງ
 ຂວາງທົ່ວປະເທດ.

ການເຂົ້າຮ່ວມໃນອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ໃນຮູບ
 ແບບທີ່ແຕກຕ່າງກັນຂອງກະສິກອນໃນແຕ່ລະພາກ
 ສົ່ງຜົນຕໍ່ໂອກາດໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ, ທີ່
 ບໍ່ສະເໝີພາບກັນຂອງຄົວເຮືອນຊາວກະສິກອນ. ທັງ
 ນີ້ກໍຍ້ອນວ່າໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ສວນຢາງພາລາ
 ຈະແຜ່ຂະຫຍາຍໄປບ່ອນຊຸມຊົນຂອງກຸ່ມຄົນບັນດາ
 ເຜົ່າເປັນຕົ້ນ: ລາວເທິງ ແລະ ລາວສູງ ເປັນສ່ວນ
 ໃຫຍ່. ສ່ວນໜຶ່ງເປັນຜົນມາຈາກນະໂຍບາຍການຫລຸດການເຮັດໄຮ່ ຫມູນວຽນ ແລະ ເງື່ອນໄຂຂອງສະພາບ
 ດິນພ້ອມທັງ ແລະພູມມີປະເທດທີ່ເໝາະສົມຕໍ່ການເຕີບໃຫຍ່ຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢາງພາລາ. ແນວໃດກໍຕາມ,
 ການເຂົ້າຮ່ວມໃນອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ຂອງກະສິກອນກຸ່ມຊົນບັນດາເຜົ່າ ໃນພາກເໜືອ ແລະພາກໃຕ້ໄດ້
 ເປີດທິດທາງ ແລະໂອກາດຕໍ່ການພັດທະນາເສດຖະກິດ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຂາດຂັ້ນ, ໂດຍທີ່ໃນຂະນະທີ່ຊາວ
 ກະສິກອນໃນພາກເໜືອ ສາມາດເລືອກເອົາຢາງພາລາເຂົ້າເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການກະເສດ ແລະສະສົມທຶນເພີ່ມ
 ຂຶ້ນຈາກການປູກຢາງພາລາ. ສຳລັບຊາວກະສິກອນໃນພາກໃຕ້ແມ່ນຖືກປ່ຽນແປງສະພາບ ເປັນພຽງກຳມະກອນ
 ຜູ້ໃຊ້ແຮງງານໃນເນື້ອທີ່ຂອງສວນຢາງພາລາ ໂດຍໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງເປັນລາຍວັນເທົ່ານັ້ນ. ຄວາມແຕກຕ່າງດັ່ງ
 ກ່າວເປັນຜົນໂດຍກົງມາຈາກຮູບແບບຂອງສວນຢາງພາລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ລະຫວ່າງສຳປະທານຂະໜາດໃຫຍ່
 ແລະ ສວນຢາງຂະໜາດນ້ອຍ.

ຮູບແບບການລົງທຶນ, ໃນສວນຢາງພາລາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ມີຜົນຕໍ່ເສດຖະກິດທີ່ຕ່າງກັນໃນລະບົບສຳປະທານ
 ທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່. ເຊິ່ງມີທັງໃນພາກເໜືອ, ພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ນັ້ນ. ທຶນ ແລະທີ່ດິນຈະເຕົ້າໂຮມທີ່
 ບໍລິສັດເປັນສຳຄັນລວມທັງຄວາມຮູ້ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ ໃນການດຳເນີນສວນຢາງພາລາ ໂດຍທີ່ກະສິກອນຈະ
 ໄດ້ຮັບພຽງຄ່າແຮງງານເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ໃນຮູບແບບຂອງການລົງທຶນເຮັດການກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດ ແລະ
 ສວນຢາງຂະໜາດນ້ອຍທີ່ຊາວກະສິກອນເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງເອງນັ້ນ ພົບວ່າມີການແຈກຢາຍຂອງທຶນ
 ຫຼາຍກວ່າ. ຍ້ອນວ່າໃນລະບົບສວນຢາງຂະໜາດນ້ອຍ ຈະມີການແຈກຢາຍຂອງການລົງທຶນໃສ່ການວ່າຈ້າງແຮງ
 ງານ, ການຊື້ຂາຍຜົນຜະລິດສູງກວ່າໃນລະບົບສຳປະທານ. ລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍຜົນຜະລິດນ້ຳຢາງນັ້ນ ຕົກ
 ເຖິງມືກະສິກອນໂດຍກົງເຊິ່ງ ເຮັດໃຫ້ກະສິກອນສາມາດສະສົມທຶນ ແລະສ້າງກຳໄລຈາກສວນຢາງພາລາໄດ້.

ຈາກການປະເມີນລາຍຮັບຂອງຊາວກະສິກອນ, ຜູ້ເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາ ໃນປີ 2006 ສວນຢາງພາລາ
 ຈະໃຫ້ນ້ຳຢາງໂດຍສະເລ່ຍ 1,360 ກິໂລຕໍ່ເຮັດຕາ ຊຶ່ງສ້າງລາຍໄດ້ປະມານ 7.2 ລ້ານກີບຕໍ່ປີ (880 ໂດລາສະ
 ຫະລັດ) (Ketphanf et al 2006) ຫາຄົວເຮືອນໜຶ່ງປູກຢາງ 3 ເຮັດຕາ ກໍມີລາຍໄດ້ປະມານ 21.6 ລ້ານກີບ

(2,640 ໂດລາສະຫະລັດ) ສະເລ່ຍ 1.8 ລ້ານກີບ ຕໍ່ເດືອນ ໃນຂະນະນີ້ ຍັງບໍ່ມີຄົວເລກສະເລ່ຍກ່ຽວກັບລາຍຮັບທີ່ແທ້ຈິງຈາກການເປັນແຮງງານໃຫ້ແກ່ສວນຢາງພາລາ ໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວເທື່ອ ແຕ່ໃນໄລຍະບີຫໍາອິດພົບວ່າກຳມະກອນໃນສວນຢາງພາລາໄດ້ຄ່າຈ້າງສະເລ່ຍ ສີ່ແສນເຖິງເຈັດແສນກີບຕໍ່ເດືອນ.

ເມື່ອສົມທຽບແລ້ວ ຄວາມບໍ່ຫມັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດຂອງກະສິກອນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມກັບ ອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາດຳເນີນໄປໃນລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ເວົ້າຄືໃນຂະນະຊາວກະສິກອນ ທີ່ປ່ຽນແປງສະພາບເປັນກຳມະກອນຮັບຈ້າງໃນນິຄົມສວນຢາງພາລາ. ການສູນເສຍທີ່ດິນປູກຝັງ ແລະ ແຫລ່ງອາຫານອື່ນໆ ເຮັດໃຫ້ຍັງເຫລືອທາງເລືອກໃນການດຳລົງຊີວິດພຽງປະການດຽວ ຄືຄ່າຈ້າງທີ່ໄດ້ຈາກການເຮັດວຽກໃນສວນຢາງ ເຊິ່ງມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ. ຂຶ້ນກັບບໍລິມາດຂອງວຽກງານ ໃນສວນຢາງພາລາ ເຊິ່ງມີບໍ່ສະຫມ່ຳສະເໝີ. ຄວາມບໍ່ຫມັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດ ຂອງກະສິກອນສວນຢາງພາລາ ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາດ້ວຍຕົນເອງ. ເກີດມາຈາກການຂາດຄວາມຮູ້ ກ່ຽວກັບພຶດເສດຖະກິດຂະນິດໃຫມ່ນີ້ເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດຈັດການສວນໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບດີພໍ. ຕະຫລອດ ຈົນການບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຕະຫລາດໄດ້ດ້ວຍຕົນເອງ. ເຮັດໃຫ້ມີອຳນາດຕໍ່ລອງທີ່ຕ່ຳ ໃນການຊື້ຂາຍນ້ຳຢາງກັບພໍ່ຄ້າຄົນກາງ. ແຕ່ກໍຍັງມີທາງເລືອກເພື່ອເລືອກພໍ່ຄ້າຄົນກາງທີ່ໃຫ້ລາຄາທີ່ຕົນມີຄວາມພໍໃຈ. ແຕ່ຊາວກະສິກອນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນກິດຈະການຢາງພາລາໃນຮູບແບບກະສິກຳແບບມີສັນຍາຜູກມັດນັ້ນ ອຳນາດໃນການຕໍ່ລອງມີຕ່ຳກວ່າ ໂດຍຕ້ອງຂຶ້ນກັບເງື່ອນໄຂທີ່ກຳໜົດ ໂດຍບໍລິສັດທີ່ຈັດຫາທຶນ ແລະເຕັກໂນໂລຊີ. ເຖິງແມ່ນວ່າອຳນາດຕໍ່ລອງຈະຕ່ຳແຕ່ກໍ່ນັບວ່າກະສິກອນ ທີ່ຍັງເປັນຜູ້ມີສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນນັ້ນ ມີລາຍໄດ້ຈາກເສດຖະກິດຢາງພາລາທີ່ສູງ ແລະ ມີສະເຖຍລະພາບຫລາຍກ່ວາກຳມະກອນຮັບຈ້າງ ໃນນິຄົມຢາງພາລາ.

ໃນເລື່ອງຄວາມສາມາດຂອງລາວໃນການພັດທະນາໄປສູ່ອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ເມື່ອທຽບກັບປະເທດຕ່າງໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາແລ້ວ, ລາວກ້າວເຂົ້າມາສູ່ອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາ ຊ້າກ່ວາປະເທດອື່ນໆ ແລະດ້ວຍຄວາມພ້ອມທີ່ໜ້ອຍທີ່ສຸດ, ໃນຂະນະທີ່ປະເທດທີ່ເລີ່ມປູກຢາງພາລາມາເປັນເວລາດົນນານແລ້ວ ເຊັ່ນ: ໄທ, ຈີນ ແລະ ຫວຽດນາມ ໄດ້ມີການພັດທະນາເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິຊາການໄປຢ່າງກ້າວໜ້າ. ການທີ່ລັດຖະບານຍັງບໍ່ທັນມີນະໂຍບາຍ, ມາດຕະການ ຫຼື ລວມໄປເຖິງກົດໝາຍໃນການສົ່ງເສີມທາງດ້ານທຶນ, ເທັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິຊາການໃຫ້ແກ່ກະສິກອນເທື່ອ ນັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ຊາວກະສິກອນໃນລາວຕ້ອງເພິ່ງພາທຶນ ແລະເທັກໂນໂລຊີຈາກທຶນຕ່າງປະເທດເປັນສຳຄັນ.

ການທີ່ກະສິກອນໃນລາວ ຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມພຽງພໍຈາກລັດ, ຈະເຮັດໃຫ້ກະສິກອນທີ່ປູກຢາງພາລາຂາດຄວາມຮູ້ ແລະ ຂໍ້ມູນຕ່າງໆ ທີ່ຈຳເປັນກ່ຽວກັບຢາງພາລາ ເຊັ່ນ: ການຜະລິດ, ການຕະຫຼາດ ຫຼື ການຂາຍນ້ຳຢາງທີ່ມີຢູ່ນັ້ນ ກໍ່ມີປະສິດທິພາບການຜະລິດໃນລະດັບຕ່ຳ. ການຂາຍພຽງນ້ຳຢາງດິບ ເຮັດໃຫ້ຊ່ອງທາງໃນການສ້າງລາຍໄດ້ຈາກຢາງພາລາ ຂອງກະສິກອນຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດ. ນອກຈາກນັ້ນ ການຂາດການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳແຮບຢາງພາລາ ເຮັດໃຫ້ຕະຫຼາດຮັບຊື້ຢາງພາລາທັງໝົດຂອງລາວຢູ່ນອກປະເທດ. ການຂາດທັງທຶນໃນການຜະລິດທີ່ບໍ່ພຽງພໍ ແລະ ການເຂົ້າບໍ່ເຖິງຕະຫຼາດ ເຮັດໃຫ້ກະສິກອນຜູ້ຜະລິດຢາງພາລາໃນລາວມີຄວາມສາມາດໃນການເຈລະຈາທີ່ຕ່ຳ ເມື່ອທຽບກັບກະສິກອນໃນປະເທດອື່ນໆ. ທັງນີ້ກໍ່ຍ້ອນການຂາດການຮວມໂຕກັນຂອງກະສິກອນທີ່ເຂັ້ມແຂງ ແລະ ຍັງເປັນເງື່ອນໄຂໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ຕະຫຼາດຢາງພາລາຢູ່ໃນອຳນາດ ຂອງຜູ້ຊື້ນອກປະເທດ.

ແນວທາງການພັດທະນາອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນ ສປປ ລາວ ຈຶ່ງຍັງຄົງມີບັນຫາໃຫຍ່ ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຄົ້ນຄ້ວາ ແລະ ວິເຄາະເພື່ອຕອບຄຳຖາມຕໍ່ໄປວ່າແນວທາງໃດທີ່ເໝາະສົມ ທີ່ສາມາດກະຈາຍຜົນປະໂຫຍດທາງເສດຖະກິດໄປເຖິງປະຊາຊົນທີ່ທຸກຍາກໄດ້ຫຼາຍທີ່ສຸດ. ປະຊາຊົນເຫຼົ່ານີ້ມີກໍ່ບໍ່ມີທຶນພຽງພໍໃນການປູກຢາງພາລາ, ຊຶ່ງຕ້ອງໃຊ້ເງິນທຶນບໍ່ແມ່ນໜ້ອຍ ເຖິງວ່າ ຈະເປັນສວນຢາງຂະໜາດນ້ອຍກໍ່ຕາມ. ດັ່ງນັ້ນ, ແນວທາງການປູກພຶດເສດຖະກິດດ້ານດຽວ ອາດບໍ່ແມ່ນເສັ້ນທາງທີ່ຈະນຳໄປສູ່ການຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໄດ້ ສຳລັບ ສປປ ລາວ. ແລ້ວແນວທາງການຜະລິດກະສິກຳທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ເພື່ອສ້າງຫຼັກປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງທາງດ້ານອາຫານອາດຈະເປັນແນວທາງທີ່ລັດຄວນນຳມາພິຈາລະນາ ຄຽງຄູ່ໄປກັບການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນຂອງປະເທດໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ.

ພາກທີ II ການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ

* ປະຫວັດສາດ ແລະ ການພັດທະນາ

ການເລີ່ມຂຶ້ນ ຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວນັ້ນ ພົວພັນໂດຍກົງກັບການປ່ຽນແປງນະໂຍບາຍ ການພັດທະນາເສດຖະກິດຂອງລາວ, ໃນໄລຍະທ້າຍທົດສະວັດ 1980 ຫາຕົ້ນທົດສະວັດ 1990, ໂດຍການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ເສດຖະກິດຂຶ້ນຄັ້ງທຳອິດໃນ ປີ 1994. ເປັນການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນ ເພື່ອປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າໃນແຂວງຈຳປາສັກ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດເອເຊຍເທັກຈາກປະເທດໄທ (ວັນທີ 7 ທັນວາ 1994). ໃນເມື່ອທີ່ 16,000 ເຮັກຕາ ໄລຍະເວລາ 55 ປີ ມູນຄ່າລວມ 12.8 ລ້ານໂດລາສະຫະລັດ. ຈາກນັ້ນເປັນຕົ້ນມາ ການປູກໄມ້ ຫຼື ພຶດອຸດສາຫະກຳໃນ ສປປ ລາວ ກໍ່ມີການຂະຫຍາຍຕົວເພີ່ມຂຶ້ນ.

ນະໂຍບາຍການປ່ຽນແປງໃໝ່ທາງເສດຖະກິດທີ່ສຳຄັນຂອງລັດຖະບານ ສປປ ລາວ ໄດ້ແກ່ການປະກາດໃຊ້ນະໂຍບາຍ “ການຫັນເສດຖະກິດທຳມະຊາດໄປສູ່ເສດຖະກິດສິນຄ້າ” ເປັນທິດທາງຫຼັກໃນການພັດທະນາເສດຖະກິດ ໂດຍການໃຊ້ກົນໄກຕະຫຼາດການຄ້າເສລີ. ການເປີດກ້ວາງ ການລົງທຶນສຳລັບນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ຫຼາຍຂຶ້ນ, ການອອກກົດໝາຍສົ່ງເສີມການລົງທຶນ, ການປະກາດໃຊ້ ແລະ ການປັບປຸງແກ້ໄຂດຳລັດ ແລະ ກົດໝາຍກ່ຽວກັບປ່າໄມ້, ທີ່ດິນສະບັບຕ່າງໆ ເພື່ອໃຊ້ຊັບພະຍາກອນປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ດິນເພື່ອການພັດທະນາເສດຖະກິດ ດ້ວຍການໃຫ້ສິດນັກລົງທຶນທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອປູກໄມ້ ຫຼື ພຶດອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ.

ການສຳປະທານທີ່ດິນນັ້ນ ມີການລະບຸໄວ້ໃນກົດໝາຍເປັນຄັ້ງທຳອິດ ໃນດຳລັດວ່າດ້ວຍ ທີ່ດິນ 1992, ໃຫ້ສິດການເຊົ່າ ຫຼື ສຳປະທານທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ພົນລະເມືອງລາວ, ຊາວຕ່າງດ້າວ ແລະ ຊາວຕ່າງປະເທດ ປະກົດຢູ່ໃນດຳລັດ ແລະ ກົດໝາຍປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ດິນສະບັບອື່ນໆ ໄດ້ແກ່ ດຳລັດນາຍົກລັດຖະມົນຕີວ່າດ້ວຍການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ປ່າໄມ້ ແລະ ທີ່ດິນປ່າໄມ້ 1993, ດຳລັດວ່າດ້ວຍການແບ່ງດິນແບ່ງປ່າ, ເພື່ອການປູກໄມ້ ແລະ ປົກປັກຮັກສາປ່າໄມ້ 1994, ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍປ່າໄມ້ 1996, ກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 1997, ກົດໝາຍ ວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2003 ແລະ ດຳລັດວ່າດ້ວຍການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2005.

ນິຕິກຳສະບັບຕ່າງໆເຫຼົ່ານີ້ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໃນແງ່ເນື້ອທີ່ ແລະ ອຳນາດໃນການອະນຸມັດຂອງໜ່ວຍງານ ລັດ ທັງລະດັບສູນກາງ ແລະທ້ອງຖິ່ນ ແຕ່ຈຸດປະສົງຂອງນິຕິກຳທຸກສະບັບ ທີ່ກົງກັນຄື ການໃຫ້ເຂົ້າ ຫຼື ສຳປະ ທານທີ່ດິນ, ໃນທີ່ດິນໜ່ວຍເປົ່າ ຫຼື ເປັນທີ່ດິນເຊື່ອມໂຊມ ຊຶ່ງໃນທາງປະຕິບັດ ການຄົ້ນຄວ້າຄັ້ງນີ້ພົບວ່າ ທີ່ດິນ ສຳປະທານເກືອບທັງໝົດເປັນ ດິນໄຮ່, ສວນທີ່ລັດ ມອບໃຫ້ປະຊາຊົນ, ຕາມນະໂຍບາຍມອບດິນ - ມອບປ່າ. ນອກຈາກນັ້ນ ເຂດສຳປະທານຍັງກວມ ເອົາບ່ອນລ້ຽງສັດ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້ຂອງປະຊາຊົນອີກດ້ວຍ.

*** ຍຸກຮຸ່ງເຮືອງຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນ ເພື່ອປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າ**

ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາ, ອັດຕາການຂະຫຍາຍຕົວການລົງທຶນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດໃນ ສປປ ລາວ. ເພີ່ມຂຶ້ນໃນອັດຕາທີ່ວ່ອງໄວ ໂດຍການລົງທຶນໃນຮູບແບບການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ເພື່ອປູກ ໄມ້ ຫຼື ພືດເສດຖະກິດເຊັ່ນ: ໄມ້ວິກ, ຢາງພາລາ, ມັນຕື້ນ ແລະອ້ອຍ. ການລົງທຶນຂອງນັກລົງທຶນຕ່າງປະເທດ ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນໃນພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ຂອງ ສປປ ລາວ. ນັບຕັ້ງແຕ່ແຂວງບໍລິຄຳໄຊ, ຄຳມ່ວນ, ສະຫວັນ ນະເຂດ, ຈຳປາສັກ ແລະ ສາລະວັນ.

ປະຈຸບັນ ການລົງທຶນປູກໄມ້ເພື່ອສິນຄ້າສ່ວນໃຫຍ່ໃນ ສປປ ລາວ, ເປັນການສຳປະທານທີ່ດິນຈາກລັດໃນພື້ນ ທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງ. ທັງທີ່ເປັນການລົງທຶນທີ່ມາຈາກປະເທດ ນອກປະເທດ ແລະ ຈາກປະເທດ ໃນລຸ່ມແມ່ນ້ຳຂອງດ້ວຍກັນເຊັ່ນ: ບໍລິສັດໂອຈິ (ບໍລິສັດ BGA ເກົາ) ຈາກປະເທດຍີ່ປຸ່ນ, ປູກໄມ້ວິກ 50,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງບໍລິຄຳໄຊ ແລະ ຄຳມ່ວນ, ບໍລິສັດ ເປີລາລາວ (Aditya Berla Grasim) ຈາກປະເທດອິນ ເດຍ ປູກໄມ້ວິກ 30,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງສະຫວັນນະເຂດ, ບໍລິສັດຫວຽດ-ລາວ, ດັກລັກ, ເຢົາຕຽງ ຊຶ່ງມີຂໍ້ ຕົກລົງ ການລົງທຶນ ປູກຢາງພາລາໃນເນື້ອທີ່ 30,000 ເຮັກຕາ ໃນແຂວງຈຳປາສັກ ແລະ ສາລະວັນ ພາກໃຕ້ ຂອງລາວ.

*** ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ**

ການໃຫ້ສິດສຳປະທານທີ່ດິນ ເປັນມາດຕະການໜຶ່ງຂອງລັດຖະບານ, ທີ່ໃຊ້ດຶງດູດການລົງທຶນ ໂດຍສະເພາະ ນັກລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ. ຂະບວນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາຈຶ່ງກ່ຽວຂ້ອງໂດຍກົງກັບກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍສົ່ງເສີມການລົງທຶນ ແລະ ໜ່ວຍງານທີ່ມີບົດບາດທີ່ຜ່ານມາກໍຄື ຄະນະກຳມະການແຜນການ ແລະ ການລົງທຶນ (ແຕ່ກ່ອນຄືຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງການລົງທຶນ ແລະ ຮ່ວມມືຕ່າງປະເທດ) ໂດຍການອະ ນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນນັ້ນຈະດຳເນີນການໃນຂັ້ນຕອນດຽວກັບການເຮັດສັນຍາການລົງທຶນແບບ “ປະຕູດຽວ” ແລະ ການເຮັດສັນຍາດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ມີການສຳຫຼວດທີ່ດິນກ່ອນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນ.

ການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນດ້ານກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ຂະໜາດໃຫຍ່ທີ່ຜ່ານມານັ້ນ. ດຳເນີນການໃນຂັ້ນຕອນດຽວ ກັບການເຮັດສັນຍາລົງທຶນໂຄງການ ໂດຍຄະນະກຳມະການແຜນການ ແລະການລົງທຶນເປັນຜູ້ລົງນາມ, ໃນຖາ ນະຕາງໜ້າລັດຖະບານ ໄລຍະເວລາສຳປະທານຕັ້ງແຕ່ 30-50 ປີ ແລະ 75 ປີ ໃນກໍລະນີທີ່ເປັນການລົງທຶນໃນ ເຂດເສດຖະກິດພິເສດ ໂດຍການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດຕ່າງປະເທດຫລາຍແຫ່ງ ສ່ວນຫລາຍ ດຳເນີນການກ່ອນການສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງເສດຖະກິດ (Feasibility study)

ຂັ້ນຕອນການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນຂອງບໍລິສັດຕ່າງປະເທດຢູ່ຫຼາຍບ່ອນໃນລາວ, ມັກດຳເນີນການກ່ອນ ການຈັດເຮັດບົດວິພາກຄວາມເປັນໄປໄດ້ທາງເສດຖະກິດ ແລະບົດລາຍງານປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານສິ່ງແວດ ລ້ອມ (feasibility study).

ການອະນຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນມັກເກີດຂຶ້ນ ໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ໄດ້ມີການສຳຫຼວດເນື້ອທີ່ດິນ ການໃຊ້ປະໂຫຍດ ຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ຄວາມເໝາະສົມທາງກາຍະພາບຂອງເນື້ອທີ່ດິນຢ່າງລະອຽດ ລວມທັງບໍ່ໄດ້ມີການສຶກສາ ປະເມີນຜົນກະທົບດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມກ່ອນອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະການສູນເສຍທີ່ດິນ

ຂອງປະຊາຊົນເກີດຂຶ້ນຢ່າງວ່ອງໄວ ແລະ ປະຊາຊົນບໍ່ໄດ້ຮັບຮູ້ມາກ່ອນ ດັ່ງທີ່ ທ່ານ ຄຳອ້ວນ ບຸບຜາ ລັດຖະມົນຕີປະຈຳສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ຫົວໜ້າອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ ກ່າວໄວ້ໃນກອງປະຊຸມ “ການໃຊ້ທີ່ດິນເພື່ອການປູກໄມ້ເປັນສິນຄ້າ” ເມື່ອວັນທີ 14-15 ກຸມພາ 2007

“ ການໃຫ້ສຳປະທານ ຫຼື ໃຫ້ເຊົ່າທີ່ດິນສຳລັບການປູກໄມ້ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງໃຫຍ່ ແລະ ໄລຍະເວລາສຳປະທານຍາວນານເກີນໄປ ໂດຍເນື້ອທີ່ດິນຍັງບໍ່ທັນໄດ້ຈັດສັນ ແລະ ວາງແຜນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາທາງສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຍົກຍ້າຍປະຊາຊົນ ຫຼື ເວນຄືນທີ່ດິນທີ່ປະຊາຊົນທຳການຜະລິດ ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນສູນເສຍບ່ອນທຳມາຫາກິນປະຈຳວັນ ແລະ ເສຍສິດການໃຊ້ຍາວນານ”

ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາ ມີຄວາມຊ້ຳຊ້ອນຂອງໜ່ວຍງານ, ກຽວກັບການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ຂາດກົດເກນມາດຕະການທີ່ເປັນອັນດຽວກັນ ໃນການໃຫ້ເຊົ່າ ຫຼື ສຳປະທານທີ່ດິນນັ້ນຕ້ອງໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ດຳລັດຫຼາຍສະບັບ ທີ່ໄດ້ລະບຸຂະໜາດເນື້ອທີ່ສູງສຸດໃນການສຳປະທານຂອງແຕ່ລະກົດຈະການ ເຊັ່ນວ່າ: ກົດໝາຍປ່າໄມ້ 1996 ໃຫ້ອຳນາດລັດຖະບານ ໂດຍການເຫັນດີຈາກສະພາແຫ່ງຊາດ ການອະນຸມັດສຳປະທານທີ່ດິນເນື້ອທີ່ຫຼາຍກວ່າ 10,000 ເຮັກຕາຂຶ້ນໄປ. ແຕ່ໃນກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 1997 ໃຫ້ອຳນາດຂອງກະຊວງການເງິນເປັນຜູ້ອະນຸມັດການເຊົ່າທີ່ດິນ ໂດຍຄວາມເຫັນດີຂອງສະພາແຫ່ງຊາດ ຊຶ່ງຫລັງສຸດຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍທີ່ດິນ 2003 ໃຫ້ອຳນາດກັບອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ ໂດຍເຫັນດີຈາກລັດຖະບານ. ຖ້າເກີນ10,000 ເຮັກຕາ ຕ້ອງໄດ້ຜ່ານການຮັບຮອງຈາກສະພາແຫ່ງຊາດ.

ເຖິງແມ່ນວ່າດ້ານໜຶ່ງ ລັດຖະບານໄດ້ວາງນະໂຍບາຍທີ່ດິນ ເພື່ອຕອບສະໜອງການສົ່ງເສີມການລົງທຶນໃກ້ແກ່ນັກລົງທຶນທັງພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ ດ້ວຍການຫັນປ່ຽນຊັບສິນ(ທີ່ດິນ) ໃຫ້ເປັນທຶນຕາມນະໂຍບາຍຂອງລັດຖະບານ, ແຕ່ໃນອີກດ້ານໜຶ່ງ ລັດຖະບານເຫັນວ່າການດຳເນີນການກຽວກັບການສຳປະທານທີ່ດິນທີ່ຜ່ານມາໄດ້ເກີດປະກົດການຫຍໍ້ທໍ້ໃນດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ລັດໄດ້ຮັບມີມູນຄ່າຕ່ຳ ທັງຍັງນຳໄປສູ່ການກະທົບກະເທືອນຕໍ່ສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບໃບຢັ້ງຢືນສິດທີ່ດິນແລ້ວ

ແນວໂນ້ມອຸ່ງໄປທາງດ້ານເສດຖະກິດ ການລົງທຶນໃນພາບລວມ ເຮັດໃຫ້ຂາດການຄຳນຶງເຖິງຜົນກະທົບໃນດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ໂດຍໂຄງການລົງທຶນຕ່າງໆທີ່ບໍ່ມີການສຶກສາປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຂາດການສຳຫຼວດເນື້ອທີ່ດິນຢ່າງລະອຽດກ່ອນການລົງທຶນໃນສັນຍາ ພັດທະນາໂຄງການ, ຊຶ່ງພິຈາລະນາພຽງມູນຄ່າການລົງທຶນຂອງໂຄງການເທົ່ານັ້ນ. ໃນຂະນະທີ່ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ກຽວຂ້ອງ ຕາມທີ່ລະບຸໄວ້ໃນກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: ກະຊວງກະສິກຳ-ປ່າໄມ້ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຖານະພະຍານໃນການລົງທຶນສັນຍາໂຄງການ ເຊັ່ນດຽວກັບອຳນາດການປົກຄອງແຂວງ ແລະ ເມືອງ ມີບົດບາດໜ້າທີ່ສຳຫຼວດ ແລະ ຈັດຫາເນື້ອທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດເຫຼົ່ານັ້ນ.

ເນື່ອງຈາກ, ບັນຫາດ້ານຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ໃນຫຼາຍໂຄງການ ທີ່ບໍ່ມີບົດວິພາກເສດຖະກິດ ແລະ ບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຕໍ່ສັງຄົມ ເຮັດໃຫ້ລັດຖະບານໂດຍທ່ານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ ມີມະຕິໃນປີ 2007 (ເດືອນພຶດສະພາ) ໃຫ້ຍຸດຕິການສຳປະທານທີ່ດິນໄວ້ເປັນການຊົ່ວຄາວເພື່ອໃຫ້ມີການສຶກສາຂໍ້ມູນ ແລະ ຕິດຕາມປະເມີນຜົນສາເຫດ ແລະ ບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນທີ່ຜ່ານມາ.

ພາກທີ III: ນິຕິກະສິກຳຢາງພາລາ ແລະຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດທີ່ປ່ຽນແປງ

ລາຍງານໃນພາກທີສາມນີ້ ເປັນການນຳສະເໜີກໍລະນີສຶກສາກ່ຽວກັບການຂະຫຍາຍຕົວ ຂອງນິຕິກະສິກຳ ຢາງພາລາໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວ ໂດຍການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ມີຕໍ່ປະຊາຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດນິຕິກະສິກຳ ແລະ ທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ກັບບໍລິສັດນິຕິກະສິກຳຢາງພາລາ.

* ການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ຄ່າຊົດເຊີຍ

ເນື້ອທີ່ດິນສຳປະທານທີ່ຢູ່ໃນເຂດໂຄງການທີ່ລົງມອບໃຫ້ບໍລິສັດບຸກເບີກ ແລະ ປູກຢາງພາລານັ້ນ ສ່ວນຫຼາຍ ເປັນດິນກະສິກຳ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້ຂອງປະຊາຊົນ. ຈາກການສຶກສາພົບວ່າ ຄົວເຮືອນກ່ວາ 90 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງ ກໍລະນີສຶກສາມີໃບຢັ້ງຢືນສິດທີ່ດິນແບບຊົ່ວຄາວ ຊຶ່ງລັດຖະບານໄດ້ໃຫ້ປະຊາຊົນ ຕັ້ງແຕ່ການມອບດິນ ມອບປ່າ ໃນທົດສະວັດ 1990, ແລະ ຫຼາຍກ່ວາ 80 ສ່ວນຮ້ອຍ ຂອງທີ່ດິນກະສິກຳທີ່ລົງມອບໃຫ້ກັບບໍລິສັດຢາງພາລາ ເປັນທີ່ດິນທີ່ມີໃບຢັ້ງຢືນສິດໃນທີ່ດິນກະສິກຳແບບຊົ່ວຄາວ ໄດ້ຖືກຂໍໃຫ້ລົງມອບທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ສະຖານະ ການດັ່ງກ່າວ ໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດການສູນເສຍທີ່ດິນກະສິກຳຈຳນວນຫຼາຍຢູ່ໃນບ້ານຫຼັກ 19, ວັງຄະນານ, ໜອງນ້ຳຂາວ ໃຫຍ່ ແລະ ອຸດົມສຸກ ຕາມລຳດັບ.

ໃນບ້ານໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ຊາວບ້ານບໍ່ໄດ້ຮັບການແຈ້ງການລ່ວງໜ້າກ່ຽວກັບໂຄງການ ມາຮູ້ ເມື່ອບໍລິສັດນຳ ລົດດູດເຂົ້າໄປໂຖບູກເບີກພື້ນທີ່ແລ້ວ ແລະ ບໍ່ມີການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນ ແລະ ພຶດຜົນໃຫ້ກັບຊາວບ້ານ. ບໍ່ວ່າ ຈະເປັນສວນພືດຜັກ, ສວນກາເຟ, ສວນໝາກໄມ້ ແລະ ສວນຫຍ້າຄາກໍ່ຕາມ. ສ່ວນໃນບ້ານວັງຄະນານ ຊາວ ບ້ານບໍ່ຮູ້ວ່າຈຳນວນເນື້ອທີ່ດິນທັງໝົດ ທີ່ມອບໃຫ້ບໍລິສັດວ່າມີເນື້ອທີ່ຈຳນວນເທົ່າໃດ ໃນຂະນະທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງ ເມືອງ ກໍ່ມີການບັນທຶກພຽງບາງສ່ວນກ່ຽວກັບເລື່ອງນີ້. ການຂາດຂໍ້ມູນພື້ນຖານກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງບໍລິສັດ ເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດທີ່ຈະປະເມີນຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນ ແລະ ຜົນລະປູກໄດ້ ໃນບາງບ້ານເນື້ອທີ່ດິນຂອງບ້ານຖືກໃຫ້ສຳ ປະທານທີ່ດິນຫຼາຍກ່ວາ 1 ຄັ້ງ ຫຼື 1 ບໍລິສັດ ເຊັ່ນ: ບ້ານວັງຄະນານຖືກຂໍໃຫ້ມອບທີ່ດິນກັບບໍລິສັດດັກລັກເຖິງ 2 ຄັ້ງ, ໃນຂະນະທີ່ບ້ານຫຼັກ 19 ຊາວບ້ານສູນເສຍທີ່ດິນ 1 ໃນ 5 ໃຫ້ກັບບໍລິສັດດັກລັກ ໃນຄຳຂໍຄັ້ງທຳອິດ ແລະ ຕໍ່ມາຕ້ອງເສຍທີ່ດິນທີ່ເຫຼືອໃຫ້ກັບບໍລິສັດເຍົາຕຽງອີກຄັ້ງ.

ຕາຕະລາງ 1: ສະແດງຂໍ້ມູນກ່ອນ ແລະ ຫຼັງການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນໃນ 6 ພູ່ບ້ານທີ່ຖືກໂຄງການປູກ ຢາງພາລາ.

ບ້ານ	ປີ	ຊື່ບໍລິສັດ	ທີ່ດິນລວມກ່ອນ ໃຫ້ສຳປະທານ (ha)	ທີ່ດິນລວມ ຫຼັງໃຫ້ສຳປະ ທານ (ha)	ທີ່ດິນທັງໝົດທີ່ ບໍລິສັດໄດ້ຮັບ
ອຸດົມສຸກ	2005	ຫວຽດ-ລາວ	1,319.55	673.55	49%
ຫຼັກ 19	2006	ດັກລັກ	48.00	27.00	90%
	2007	ເຍົາຕຽງ	234.00		
ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່	2004	ດັກລັກ	555.85	155.85	72%
ໜອງແກ	2006	ດັກລັກ	518.20	348.20	33%
ວັງຄະນານ	2004	ດັກລັກ	521.85	110.65	76%
	2006				
ໜອງເລົາເທິງ	2007	ດັກລັກ	140.00	117.50	16%

ຊາວບ້ານທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນໄດ້ຮັບການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍຈາກບໍລິສັດ ແຕ່ບໍ່ຄົບທຸກຄົວເຮືອນ ໃນດຳລັດກ່ຽວກັບ ການທົດແທນຄ່າເສຍຫາຍ ແລະ ການຍົກຍ້າຍ ຈັດສັນປະຊາຊົນຈາກໂຄງການພັດທະນາໃນປີ 2005 ໄດ້ກຳ ນົດໄວ້ວ່າ ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກໂຄງການພັດທະນາບໍ່ວ່າຈະມີເອກະສານຮັບຮອງສິດ ຫຼື ບໍ່ ຈະຕ້ອງ ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ຫຼື ຊ່ວຍເຫຼືອ ເພື່ອເປັນຫຼັກຄຳປະກັນຄຸນນະພາບຊີວິດຈະບໍ່ຕົກຕ່ຳ ຈາກການດຳເນີນໂຄງ ການ. ແນວໃດກໍ່ຕາມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຄ່າຊົດເຊີຍແຕ່ລະຄົວເຮືອນຖືກບັນທຶກ ແລະ ເກັບໄວ້ກັບບໍລິສັດ. ພະນັກ ງານຂອງເມືອງມີຂໍ້ມູນພຽງບາງສ່ວນເທົ່ານັ້ນ. ຕາມທີ່ໄດ້ມີການສຶກສາຄົ້ນຂໍ້ມູນ ມີພຽງແຕ່ຂໍ້ມູນຂອງບ້ານໜອງ ແກ ຊຶ່ງໄດ້ຈາກພະນັກງານຂອງເມືອງ ແລະບ້ານຫຼັກ 19 ຈາກບໍລິສັດເຍົາຕຽງ.

ການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃນບ້ານກໍລະນີສຶກສາທັງ 6 ບ້ານ ຂາດລະບົບ ແລະ ກົດເກນມາດຕະການທີ່ແນ່ນອນ. ບາງບໍລິສັດຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ສະເພາະຜົນຜະລິດທີ່ເສຍຫາຍ, ບາງບໍລິສັດຄິດໄລ່ສະເລ່ຍ, ຕົວຢ່າງໃນບ້ານຫຼັກ 19 ຢູ່ທີ່ລາຄາ 1,200,000 ກີບຕໍ່ເຮັກຕາ ແລະ ບ້ານໜອງແກຢູ່ທີ່ລາຄາ 1,445,000 ກີບເຮັກຕາ. ເມື່ອຄິດສະ ເລ່ຍຕໍ່ຄົວເຮືອນຂອງທັງ 2 ບ້ານແລ້ວມີຄ່າໃກ້ຄຽງກັນ ຄືປະມານ 1,500,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ສ່ວນອີກ 4 ບ້ານ ທີ່ເຫຼືອ ຊາວບ້ານສ່ວນໃຫຍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ. ສຳລັບລາຍຮັບທີ່ໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ ບໍລິສັດປະເມີນຄ່າຊົດ ເຊີຍສະເລ່ຍ 500,000 ຫາ 1,000,000 ກີບຕໍ່ເຮັກຕາ. ບາງລາຍໄດ້ຮັບການຊົດເຊີຍ 200,000 ກວ່າກີບ ຕໍ່ ເຮັກຕາ. ອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍດັ່ງກ່າວຕ່ຳກ່ວາມູນຄ່າຂອງຜົນຜະລິດຕໍ່ເຮັກຕາໃນ 1 ປີ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານບໍ່ພໍທີ່ ຈະເບິ່ງແຍງຄອບຄົວໜຶ່ງໃຫ້ຢູ່ລອດໃນໜຶ່ງເດືອນດ້ວຍຊຳໃນກໍລະນີທີ່ຊາວບ້ານສູນເສຍທີ່ດິນທັງໝົດ.

*** ການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ລະບົບສິດໃນທີ່ດິນກ່ອນຍຸກຢາງພາລາ**

ກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງອຸດສາຫະກຳສວນຢາງພາລາ ປະຊາຊົນດຳລົງຊີວິດດ້ວຍການຜະລິດກະສິກຳ ແລະການ ເກັບຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ. ລະບົບການຜະລິດກະສິກຳທີ່ສຳຄັນໄດ້ແກ່: ເຮັດນາ, ເຮັດສວນ ແລະ ລ້ຽງສັດ. ປະ ຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ຈະປູກເຂົ້າເພື່ອບໍລິໂພກເມື່ອເຫຼືອຈຶ່ງຂາຍ ແລະ ເຮັດສວນປູກພືດເສດຖະກິດຫຼາຍຊະນິດເຊັ່ນ: ກາເຟ, ໝາກນັດ, ກ້ວຍ, ຖົ່ວດິນ, ໝາກແໜ່ງ, ໝາກທຸ່ງເທບ, ຖົ່ວລຽນ, ເພື່ອຂາຍເປັນລາຍໄດ້ຂອງຄອບຄົວ. ໃນເມືອງບາຈຽງນັ້ນ ມີເນື້ອທີ່ດິນຈຳກັດກ່ວາເມືອງເລົາງາມ ເພາະສະພາບພື້ນທີ່ບໍ່ເໝາະສົມກັບການເຮັດນາ ແຕ່ ສາມາດສຳລັບ ການສັດລ້ຽງເຊັ່ນ: ງົວ, ຄວາຍ, ແບ້ ແລະ ໝູ, ປະຊາຊົນມັກລ້ຽງໄວ້ເພື່ອຂາຍເມື່ອຍາມຈຳເປັນ ຕ້ອງໃຊ້ເງິນເປັນກ້ອນ.

ກ່ອນການເຂົ້າມາ ຂອງການສຳປະທານທີ່ດິນປູກຢາງພາລານັ້ນ, ປະມານ 80% ຂອງ ຄົວເຮືອນໃນພື້ນທີ່ສຶກ ສາປູກເຂົ້າໄດ້ພໍກິນຕະຫຼອດປີ. ສຳລັບຄົວເຮືອນທີ່ເຂົ້າບໍ່ພໍກິນຕະຫຼອດທັງປີ ມັກຂາດເຂົ້າໃນລະຫວ່າງເດືອນມີນາ ຫາເດືອນສິງຫາ ຊຶ່ງປະຊາຊົນສາມາດເກັບກ່ຽວຜົນຜະລິດ ຈາກພືດອື່ນໆທີ່ປູກໄວ້ໃນສວນເພື່ອອອກຂາຍ. ການ ສູນເສຍສວນປູກພືດ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ໃຫ້ໝາກ ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງໃນບ້ານທີ່ບໍ່ມີນາ ຫຼື ມີນາໜ້ອຍ ເຊັ່ນໃນເມືອງ ບາຈຽງ ເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານຢູ່ໃນພາວະສ່ຽງຕໍ່ການຂາດເຂົ້າກິນຕະຫຼອດປີ. ການສູນເສຍທີ່ດິນສວນ ຈຶ່ງເທົ່າກັບ ການເພີ່ມພາວະຄວາມສ່ຽງຫຼາຍຍິ່ງຂຶ້ນ. ທາງອອກທາງດຽວໃນການຊົດເຊີຍຄວາມສ່ຽງ ຈຶ່ງໄດ້ແກ່ການຮັບຈ້າງ ແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາ. ແຕ່ໃນທາງປະຕິບັດກັບພົບວ່າ ໂອກາດການຈ້າງງານນັ້ນບໍ່ໄດ້ມີສະໝໍ່າສະເໝີ ໃນທຸກບ້ານ ແລະ ວຽກໃນສວນຢາງກໍບໍ່ໄດ້ມີໃຫ້ຊາວບ້ານຄົບທຸກຄົນ ທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ນອກຈາກ ນັ້ນຄ່າແຮງກໍຕ່ຳ ແລະມັກຈ່າຍຊ້າໃນຂະນະທີ່ລາຄາເຂົ້າກັບເພີ່ມສູງຂຶ້ນຢູ່ຕະຫຼອດເວລາ.

*** ການປ່ຽນແປງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ຂອງປະຊາຊົນ, ຫຼັງການເຂົ້າມາຂອງອຸດສາຫະ ກຳສວນຢາງພາລາ**

ກາເຟ, ທີ່ເປັນທ່າແຮງໜຶ່ງຂອງສິນຄ້າເພື່ອສົ່ງອອກໄດ້ເຂົ້າມາຢູ່ໃນພາວະທີ່ບໍ່ມີຄວາມໝັ້ນຄົງ

ບ້ານກໍລະນີສຶກສາ 3 ແຫ່ງ ຄື: ບ້ານຫຼັກ 19, ບ້ານອຸດົມສຸກ ແລະ ບ້ານໜອງແກ ມີລາຍຮັບຫຼັກຈາກກາເຟ

ກ່ອນການເຂົ້າມາຂອງສວນຢາງພາລາ. ລາຄາກາເຟສູງຂຶ້ນສາມາດສ້າງລາຍຮັບໃຫ້ຊາວບ້ານຢ່າງເປັນກອບ ເປັນກຳເຊັ່ນ: ໃນປີ 2005 ຊາວບ້ານຫຼັກ 19 ມີລາຍຮັບຈາກກາເຟ ສູງເຖິງ 5,147,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ຜົນ ຜະລິດກາເຟໃນ 3 ບ້ານຢູ່ລະຫວ່າງ 2.5-3 ກິໂລກຼາມ ຕໍ່ຕົ້ນ ຫຼື 1-1.5 ໂຕນຕໍ່ເຮັກຕາ. ໂດຍທັງ 3 ບ້ານ ດັ່ງ ກ່າວຕ່າງສູນເສຍສວນກາເຟໃຫ້ ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ. ສຳລັບບ້ານຫຼັກ 19, ຊຶ່ງສູນເສຍສວນກາເຟທັງໝົດ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ ນັ້ນ. ຕ້ອງສູນເສຍໂອກາດສຳລັບລາຍຮັບກ່ອນໃຫຍ່ຈາກກາເຟ ທີ່ມີລາຄາເພີ່ມສູງ ຂຶ້ນເຖິງ 18,000 ຫາ 25,000 ກີບຕໍ່ກິໂລກຼາມ ໃນປີ 2007-2008.

ຊາວບ້ານຍັງມີລາຍໄດ້ຈາກພືດເສດຖະກິດຊະນິດອື່ນໆ ທີ່ປູກໃນພື້ນທີ່ກໍລະນີສຶກສາເຊັ່ນ: ໝາກແຫ່ງ, ກ້ວຍ, ຖົ່ວລຽນ ແລະ ໄມ້ໃຫ້ໝາກຊະນິດຕ່າງໆ. ການປູກພືດທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ຂອງຄົວເຮືອນນັ້ນ, ນັບເປັນຍຸດທະສາດ ສຳຄັນໃນການຜະລິດກະສິກຳທີ່ຢູ່ເຂດດິນພູໄຟເກົ່າ ທີ່ເປັນດິນທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ເພື່ອຫຼຸດຄວາມສ່ຽງຕໍ່ການຜັນ ແປຂອງຕະຫຼາດ ແລະທາງເລືອກທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ໄດ້ຊ່ວຍກະຈາຍລາຍຮັບຂອງຄົວເຮືອນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີຕະ ຫຼອດປີ. ການສູນເສຍລາຍຮັບອັນຫຼາກຫຼາຍເຫຼົ່ານີ້ ເປັນປັດໄຈຫຼັກທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງທາງເສດຖະກິດ, ໃນບັນດາຊາວບ້ານ ທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນເຫຼົ່ານີ້.

ເຖິງແມ່ນວ່າຊາວບ້ານ ຈະປູກພືດເສດຖະກິດຫຼາກຫຼາຍຊະນິດ, ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ຖືກການປູກເຂົ້າ. ຊາວບ້ານໃນພື້ນ ທີ່ສຶກສານັ້ນເຄີຍຜະລິດເຂົ້າເປັນພືດສຳຄັນກ່ອນສວນຢາງພາລາຈະເຂົ້າມາ 90% ຂອງຄົວເຮືອນທີ່ໃຫ້ສຳພາດ ເຄີຍເປັນຜູ້ຜະລິດເຂົ້າ. ມີບາງຈຳນວນຄົວເຮືອນ ເຄີຍເປັນຜູ້ເຄີຍຂາຍເຂົ້າດ້ວຍ. ຜົນຜະລິດເຂົ້າລວມທັງໝົດທີ່ ຂາຍໄດ້ ຫຼຸດລົງຈາກ 64 ໂຕນໃນປີ 2003 ເຫຼືອ 23 ໂຕນໃນປີ 2007. ລາຍໄດ້ສະເລ່ຍຂອງຄົວເຮືອນທີ່ຂາຍ ເຂົ້າຢູ່ທີ່ 1,800,000 ກີບຕໍ່ປີ ເຖິງວ່າຕົວເລກລາຍໄດ້ຈະບໍ່ຫຼາຍປານໃດ ແຕ່ກໍເປັນລາຍຮັບເສີມຂອງຄົວເຮືອນ.

ຜົນຜະລິດເຂົ້າລວມທັງ 6 ບ້ານໄດ້ຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ໃນປີ 2003 ປະມານ 80 ສ່ວນຮ້ອຍຂອງຈຳນວນຄົວ ເຮືອນທີ່ໄດ້ສຳພາດມີເຂົ້າພໍກິນ ແຕ່ມາຮອດປີ 2003-006 ພາຍຫລັງມີການສຳປະທານທີ່ດິນເພີ່ມປູກຢາງພາລາ ເຫັນວ່າໄດ້ຫຼຸດລົງຈາກ 367 ໂຕນ ເຫຼືອພຽງ 240 ໂຕນ. ຕົວເລກດັ່ງກ່າວໄດ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງຜົນກະທົບ ຂອງການເສຍເນື້ອທີ່ດິນໃນໄລຍະເບື້ອງຕົ້ນຂອງການສຳປະທານ ແຕ່ໃນປີ 2006-2007 ແມ່ນຈະມີຜົນກະທົບ ຫລາຍຂຶ້ນເພາະເນື້ອທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຖືກສຳປະທານຫມົດ. ຕົວເລກຜົນຜະລິດເຂົ້າໄດ້ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 1 ໃນ 4 ໃນປີ 2007. ໃນຂະນະທີ່ການຜະລິດເຂົ້າຫຼຸດລົງ ແຕ່ຈຳນວນ ແລະມູນຄ່າຂອງເຂົ້າທີ່ຊາວບ້ານຕ້ອງການຊື້ກັບ ສູງຂຶ້ນ. ເມື່ອທຽບກັບລາຄາໃນຊ່ວງ ເວລາກ່ອນສຳປະທານທີ່ດິນຊຶ່ງສູງກ່ວາເຖິງ 140% ຈາກຕົວເລກໂດນສະ ເລັຍ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າຂອງຄົວເຮືອນສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 638,000 ກີບຕໍ່ປີ ໃນປີ 2003 ແລະ ສູງຂຶ້ນເປັນ 1,523,000 ກີບໃນປີ 2007, ເມື່ອພິຈາລະນາຕົວເລກຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງຄົວເຮືອນບໍ່ມີທີ່ດິນໃນບ້ານຫຼັກ 19 ພົບວ່າ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ສະເລັຍສຳລັບຊື້ເຂົ້າສູງຂຶ້ນເປັນ 4,647,000 ກີບຕໍ່ປີ. ໃນບ້ານອຸດົມສຸກ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າ ໃນຄົວເຮືອນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນສະເລ່ຍຢູ່ທີ່ 5.9 ລ້ານກີບຕໍ່ປີ.

ຄວາມສ່ຽງໃນເລື່ອງເຂົ້ານັ້ນມີລະດັບທີ່ສະໝໍ່າສະເໝີຕະຫຼອດທັງປີ ໃນຊ່ວງກ່ອນສຳປະທານປູກຢາງພາລາ, ເຂົ້າຈະຂາດແຄນໃນໝູ່ຄົວເຮືອນທຸກຍາກຕັ້ງແຕ່ເດືອນມີນາ ແລະສູງຂຶ້ນເລື້ອຍໆໄປຈົນເຖິງກໍລະກົດ. ວິກິດຂອງ ການຂາດແຄນເຂົ້າໃນຄົວເຮືອນທີ່ສຳຫຼວດເຄີຍຢູ່ໃນໄລຍະເດືອນກັນຍາ-ຕຸລາ ກ່ອນລະດູການເກັບກ່ຽວເລັກ ໜ້ອຍ. ການປູກເຂົ້າ ເຊິ່ງໄລຍະເວລາເກັບກູ້ທີ່ທາງກັນສອງ-ສາມເດືອນ ຊ່ວຍໃນການຫຼຸດພາວະຄວາມບໍ່ໝັ້ນ ຄົງໃນເລື່ອງເຂົ້າໄດ້. ແຕ່ເມື່ອສຳປະທານປູກຢາງພາລາເຂົ້າມາເນື້ອທີ່ປູກເຂົ້າຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ຄວາມບໍ່ໝັ້ນຄົງ ເລື່ອງເຂົ້າໄດ້ສູງຂຶ້ນ ຕະຫຼອດທັງປີ 2007 ເມື່ອພິຈາລະນາຈາກຂໍ້ມູນຕົວຈິງທີ່ວ່າພາວະການສູນເສຍທີ່ດິນດຳ ເນີນໄປຕະຫຼອດປີ 2007 ຈຳນວນຄົວເຮືອນທີ່ມີເຂົ້າບໍ່ພໍກິນຕະຫຼອດປີ 2008 ອາດຈະສູງຫຼາຍຂຶ້ນກ່ວາປີ 2007 ອີກດ້ວຍ.

ຕົວເລກການປະເມີນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍພື້ນຖານໂດຍສະເລ່ຍຂອງຄົວເຮືອນໃນປີກ່ອນ ແລະຫຼັງສຳປະທານ ຊື້ໃຫ້ເຫັນ ເຖິງການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າ ແລະອາຫານ ເຊິ່ງສູງກ່ວາການເພີ່ມຂຶ້ນຂອງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການ

ດຳລົງຊີວິດອື່ນໆ. ເມື່ອກ່ອນນັ້ນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍກ່ຽວກັບອາຫານມັກເປັນລາຍການກ່ຽວກັບປະເພດອາຫານປະເພດແປງນົວ, ນ້ຳປາ, ຊີ້ນ ແຕ່ປະຈຸບັນການຊື້ອາຫານໃນຕະຫຼາດໄດ້ລວມເອົາເຂົ້າແລະຜັກເຂົ້າໄປນຳ.

ອາຫານ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທີ່ໄດ້ຈາກປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ແລະ ຫ້ວຍນ້ຳລຳເຊ.

ການສູນເສຍບ່ອນທຳມາຫາກິນ ແລະ ພື້ນທີ່ສາທາລະນະ ສ່ວນລວມໄດ້ກໍ່ໃຫ້ເກີດການປ່ຽນແປງຮູບແບບ ໃນການດຳລົງຊີວິດຂອງຊາວບ້ານ. ໃນພື້ນທີ່ສຶກສາກ່ອນທີ່ການສຳປະທານທີ່ດິນຈະເຂົ້າມານັ້ນ ທີ່ດິນສາທາລະນະສ່ວນລວມ ແລະ ທີ່ດິນສ່ວນບຸກຄົນໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວ ເປັນແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ສຳຄັນທີ່ໃຊ້ປະໂຫຍດໃນການດຳລົງຊີວິດປະຈຳວັນຂອງຊາວບ້ານ. ຊັບພະຍາກອນເຫຼົ່ານີ້ຮຽກວ່າເປັນເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ຊຶ່ງໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວບໍ່ໄດ້ຈຳກັດພຽງຊັບພະຍາກອນຈາກໃນປ່າໄມ້ທຳມະຊາດເທົ່ານັ້ນ. ແຕ່ຍັງຮວມເຖິງຊັບພະຍາກອນ ຈາກລະບົບນິເວດອື່ນໆດ້ວຍເຊັ່ນ: ຫ້ວຍນ້ຳລຳເຊ ແລະ ໜອງບົງເປັນຕົ້ນ.

ກ່ອນການສຳປະທານທີ່ດິນປູກຢາງພາລາຈະເຂົ້າມານັ້ນ ຊາວບ້ານຈາກບ້ານຕ່າງໆ ໄດ້ເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງເຊັ່ນ: ເຫັດ, ໝໍ້ໄມ້, ຍອດບຸ່ນ, ສັດຕ່າງໆ, ແມງໄມ້, ປາ, ກຸ້ງ, ຫອຍ ທັງເພື່ອຂາຍ ແລະ ເພື່ອບໍລິໂພກ. ພື້ນທີ່ທີ່ເປັນແຫຼ່ງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງທັງ 6 ບ້ານກໍລະນີສຶກສາກ່ອນການເຮັດສວນຢາງພາລາ ສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນຫ້ວຍ / ແຄມຫ້ວຍ, ປ່າເລົ່າ ແລະ ປ່າຊົມໃຊ້. ຜົນຜະລິດຈາກປ່າ ແລະ ຫ້ວຍທີ່ຖືກເກັບເພື່ອຂາຍໄດ້ມີສ່ວນສຳຄັນໃນການຊ່ວຍເຫຼືອເສດຖະກິດ ຄົວເຮືອນ. ພືດທີ່ສຳຄັນຄື: ຫຍ້າຄາ, ໂດຍຊາວບ້ານຈະເກັບກ່ຽວຫຍ້າຄາເພື່ອຂາຍເປັນລາຍໄດ້ທຸກປີ. ຄົວເຮືອນໜຶ່ງ ໃນບ້ານອຸດົມສຸກເຄີຍຂາຍໄພຫຍ້າຄາໄດ້ 5,000,000 ກີບ ຕໍ່ປີ. ສ່ວນລາຍໄດ້ຈາກເຄື່ອງປ່າຂອງດົງອື່ນໆ, ຄົວເຮືອນໜຶ່ງອາດມີລາຍໄດ້ຕັ້ງແຕ່ 1,000,000-2,000,000 ກີບຕໍ່ປີ. ລາຍໄດ້ເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ສູນຫາຍໄປຈົນໝົດ ເມື່ອບໍລິສັດຢາງພາລາໄດ້ນຳທີ່ດິນ ບໍລິເວນນ້ຳ ແລະ ປ່າຕ່າງໆ ໄປຈາກຊາວບ້ານເພື່ອປູກຢາງພາລາ.

ບໍ່ພຽງແຕ່ຜົນໄດ້ທາງເສດຖະກິດຈາກບ່ອນດັ່ງກ່າວຈະຫາຍໄປ ແຕ່ຜົນໄດ້ໃນດ້ານໂພສະນາການ ແລະ ອາຫານທີ່ໄດ້ຈາກຜັກ ແລະ ສະໝຸນໄພ ແລະ ໝໍ້ໄມ້ຕ່າງໆຈາກປ່າທຳມະຊາດກໍ່ຫາຍໄປດ້ວຍ. ແມ່ບ້ານຈາກບ້ານຫຼັກ 19 ຫຼາຍຄົນຕ່າງກໍ່ໄດ້ສະທ້ອນເຖິງສະພາບກ່ອນໜ້າທີ່ປ່າໄມ້ທຳມະຊາດຖືກທຳລາຍໄປຈົນຫາເຄື່ອງປ່າຂອງດົງບໍ່ໄດ້ອີກຕໍ່ໄປວ່າ:

“ເຮົາເຮັດວຽກໃນສວນສຳເລັດແລ້ວ ກໍ່ພາກັນໄປຫາອາຫານໄດ້ພໍກິນ ແລະ ຂາຍ”
 “ຝາເຮືອນແຕ່ກ່ອນກໍ່ເອົາມາຈັກເອງສານເອງ, ສ້າງບ້ານໄດ້ໜຶ່ງຫຼັງບໍ່ຕ້ອງຊື້”
 “ການດຳລົງຊີວິດ ມີຄວາມສະດວກສະບາຍໃຈ ບໍ່ໄດ້ຄິດວ່າຈະບໍ່ມີອັນໃດກິນ”
 “ແຕ່ກ່ອນຂຶ້ນພູໄປຫາກິນກໍ່ໄດ້ລົງ ມາເປັນກະຕ່າ, ມາປະຈຸບັນຂຶ້ນໄປຫາກໍ່ບໍ່ໄດ້ອັນໃດກັບມາ ບ່ອນກາຍເປັນຂອງບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ ພືດແລ້ວ”

ສະພາບແວດລ້ອມໃນອຸດສາຫະກຳສວນຢາງພາລາ

ການປູກໄມ້ຊະນິດດຽວ ຫຼື ສວນໄມ້ນັ້ນມີເປົ້າໝາຍດ້ານການຄ້າ ເພື່ອສ້າງທ່າແຮງທາງການ ຜະລິດສູງສຸດໃນ ຕົ້ນໄມ້ພຽງຊະນິດດຽວ. ພຶດຊະນິດດຽວໃນຕອນດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ບໍ່ຕ່າງຈາກ ທະເລຊາຍເພາະບໍ່ມີພືດອື່ນຂຶ້ນ. ບໍ່ມີອາຫານ ຫຼື ຊັບພະຍາກອນອື່ນໆທີ່ມີໃນປ່າ ທຳມະຊາດ. ໃນກໍລະນີຂອງສວນຢາງພາລາໃນລາວ, ຕົ້ນຢາງ ຈຳນວນ 555 ຕົ້ນໄດ້ຖືກປູກ ຕໍ່ເນື້ອທີ່ 1 ເຮັກຕາ. ແຕ່ລະຕົ້ນເຕີບໃຫຍ່ມາຈາກແນວພັນທີ່ຖືກຄັດເລືອກຢ່າງລະ ມັດລະວັງ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ນ້ຳຢາງສູງສຸດ.

ໃນຂະນະທີ່ປ່າທຳມະຊາດນັ້ນປະກອບຂຶ້ນດ້ວຍສິ່ງມີຊີວິດຫຼາກຫຼາຍຊະນິດ ແລະດ້ວຍຊ່ວງຊີວິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເຊິ່ງຕ່າງກໍ່ເພິ່ງພາເຊິ່ງກັນແລະກັນ ແລະໃນສຸດທ້າຍສາມາດພື້ນສະພາບຂຶ້ນມາເອງໄດ້. ໃນສວນຢາງພາລາ ນັ້ນ ເລີ່ມຕົ້ນ ແລະ ສິ້ນສຸດໃນແບບແຜນທີ່ແນ່ນອນ ແລະ ຄືກັນພາຍໃຕ້ການຄວບຄຸມຂອງມະນຸດ ແລະ ມີສະ ພາບຄືກັນກັບພືດອຸດສາຫະກຳ ຫຼາຍກວ່າທີ່ຈະເປັນປ່າທຳມະຊາດ. ໃນການເລີ່ມຕົ້ນຂອງສວນຢາງພາລາ, ເນື້ອ ທີ່ທັງໝົດ ຖືກຖາງອອກຈົນໝົດ ບໍ່ວ່າຈະເປັນຜົນລະປູກ ຫຼື ຕົ້ນໄມ້ໃດກໍ່ຕາມທີ່ຂຶ້ນຢູ່ເທິງໜ້າດິນ. ແນວພັນຈະ ຖືກເພາະພັນໃນສວນກ້າເບ້ຍ ແລະນ້ຳໄປປູກໃນເນື້ອທີ່ທີ່ຖືກບຸກເບີກຈົນປອກໂລ້ນແລ້ວຕົ້ນໄມ້ຈະຖືກປົວລະບັດ ຮັກສາຕະຫຼອດຊ່ວງທີ່ຍັງນ້ອຍຢູ່. ມີການໃສ່ປຸ່ຍເພື່ອທົດແທນການສູນເສຍທາດອາຫານໃນດິນ ແລະປ້ອງກັນ ການທຳລາຍຈາກສັດຕູພືດແລະແມງໄມ້. ຫຼັງຈາກນັ້ນປະມານ 15-25 ປີ ທີ່ໃຫ້ນ້ຳຢາງ ຕົ້ນຢາງກໍ່ຈະຖືກຕັດລົງ ເຮັດໃຫ້ດິນຖືກເປີດໂລງເພື່ອປູກຕົ້ນຢາງໃນຮອບໃໝ່.

ເຖິງແມ່ນວ່າຈະບໍ່ມີການເກັບຂໍ້ມູນຢ່າງເປັນລະບົບກ່ຽວກັບສະພາບປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ທີ່ຖືກທຳລາຍ, ເພື່ອຈັດ ຕັ້ງສວນຢາງພາລາແຕ່ການສຶກສາເລື່ອງການເກັບເຄື່ອງປ່າຂອງດົງໄດ້ຊີ້ໃຫ້ ເຫັນວ່າ ປ່າເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ຖືກຖາງຈົນ ປອກໂລ້ນເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ບັນຫາທີ່ຕາມມາຄື ການເຊາະເຈື່ອນຂອງໜ້າດິນ. ທັງບໍລິສັດທີ່ປູກຢາງພາລາກໍ່ ກ່າວວ່າໄດ້ໃຫ້ຄວາມສຳຄັນກັບບັນຫານີ້ຢ່າງເອົາໃຈໃສ່ ໂດຍຫຼີກລ້ຽງພື້ນທີ່ປ່າແຄມຫ້ວຍ ແລະບໍ່ປູກຢາງໃສ່ພື້ນ ທີ່ຄ້ອຍຊັນ. ແຕ່ຂໍ້ກ່າວອ້າງເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ໄດ້ຮັບການຕິດຕາມກວດກາແຕ່ຢ່າງໃດ. ໃນພື້ນທີ່ຂອງປູກຢາງພາລາຂອງ ບາງບໍລິສັດພົບວ່າ ມີພື້ນທີ່ຄ້ອຍຊັນກ່ວາ 50% ໄດ້ຖືກຖາງອອກຈົນປອກໂລ້ນ. ເກີດມີບັນຫາດິນເຊາະເຈື່ອນ ຢ່າງຮຸນແຮງໃນບໍລິເວນເທິງລຳຫ້ວຍ. ສານເຄມີຈາກປຸ່ຍ ແລະຢາຂ້າຫຍ້າຈາກສວນຢາງພາລາ ໄດ້ໄຫຼລົງສູ່ລຳ ຫ້ວຍສາຍຕ່າງໆນັບຕັ້ງແຕ່ການສ້າງຕັ້ງສວນພາລາເປັນຕົ້ນມາ. ຊາວບ້ານພົບເຫັນວ່າປາໃນລຳຫ້ວຍເລີ່ມຫຼຸດ ໜ້ອຍລົງ, ໜອງ ແລະລຳຫ້ວຍ. ບາງແຫ່ງພົບປາເປັນບາດຕາມລຳໂຕ, ຊາວບ້ານບໍ່ກ້າຈະດື່ມ ແລະໃຊ້ນ້ຳໃນ ລຳຫ້ວຍແຫ່ງນັ້ນອີກ.

*** ການຈ້າງແຮງງານ**

ບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ ໄດ້ມີການສ້າງວຽກໃຫ້ກັບຊາວບ້ານໃນທ້ອງຖິ່ນ. ໃນປີທຳອິດນັ້ນ ຕ້ອງການແຮງງານ ຈຳນວນຫຼາຍໃນການກະກຽມພື້ນທີ່, ຊຸດຊຸມ, ປູກ ແລະເສຍຫຍ້າ. ວຽກເຫຼົ່ານີ້ ຕ້ອງໃຊ້ກຳມະກອນຢ່າງໜ້ອຍ 60-70 ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາ, ໃນແຕ່ລະມື້. ແຕ່ໃນປີທີ 2-6 ຄວາມຕ້ອງການແຮງງານຈະຄ່ອຍໆຫຼຸດລົງ ຈົນເຖິງເວລາ ກິດຢາງໄດ້ໃນປີທີ 7 ກໍ່ຈະມີຄວາມຕ້ອງການແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍຂຶ້ນອີກ ແຕ່ກໍ່ຍັງບໍ່ຫຼາຍເທົ່າກັບປີທຳອິດ.¹ ເຈົ້າຂອງສວນຢາງພາລາໄດ້ໂຄສະນາວ່າ, ຈະເຮັດໃຫ້ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງປະຊາຊົນດີຂຶ້ນ, ແຕ່ໃນຄວາມເປັນ ຈິງຊ່ອງວ່າຂອງຄວາມຕ້ອງການແຮງງານທີ່ຍາວນານກ່ວາ 4 ປີເຮັດໃຫ້ຊຸມຊົນ ຕ້ອງຕົກຢູ່ໃນພາວະທີ່ສ່ຽງຕໍ່ ຄວາມທຸກຍາກຂາດແຄນ.

ສວນຢາງພາລາໄດ້ນຳເຂົ້າແຮງງານຈາກຕ່າງປະເທດ ເຊິ່ງສ່ວນຫລາຍເປັນວິຊາການ ທີ່ຕ້ອງໃຊ້ທັດສະໃນສະ

¹ ສູນຄົ້ນຄ້ວາປ່າໄມ້ຂອງສະຖາບັນຄົ້ນຄ້ວາກະສິກຳ ແລະ ປ່າໄມ້ຂອງລາວ ໄດ້ປະເມີນແຮງງານທີ່ໃຊ້ສວນຢາງພາລາ ໃນກະລິກຳລາຍ ຍ່ອຍໃນພາກເໜືອຂອງລາວວ່າ ໃນປີທຳອິດນັ້ນມີການໃຊ້ວັນແຮງງານ 400 ວັນ ຕໍ່ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ (ຖ້າມີແຮງງານ 2ຄົນ ໃຊ້ເວລາເຮັດ ວຽກ 200 ວັນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ) ໂດຍວັນແຮງງານຈະຫຼຸດລົງເຫຼືອ 150-200ວັນ ຕໍ່ຄົນຕໍ່ເຮັກຕາຕໍ່ປີ ໃນປີທີ່ໄດ້ກິດຢາງ.

ຖານທີ່ກຳແນວພັນຢາງ ແລະເປັນຫົວໜ້າກຳມະກອນ. ຄົນຕ່າງປະເທດດັ່ງກ່າວ ມີສັດສ່ວນເກີນກ່ວາທີ່ຈຳກັດໄວ້ ຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການສົ່ງເສີມການລົງທຶນຕ່າງປະເທດ 2004 (10%). ໃນເລື່ອງນີ້ຈິ່ງມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ບໍລິສັດ ຄວນຈະຕ້ອງເພີ່ມການຈ້າງ ແຮງງານຊາວລາວໃຫ້ຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະ ຄວນທີ່ຈະເຮັດການຝຶກອົບຮົມໃຫ້ກຳມະກອນລາວ ເພື່ອຈະໄດ້ສາມາດເຮັດວຽກແທນທີ່ແຮງງານຕ່າງຊາດໄດ້.

ການຈ້າງແຮງງານໃນສວນຢາງພາລາໃນພື້ນທີ່ສຶກສາແບ່ງອອກເປັນ 3 ປະເພດທີ່ສຳຄັນ ຊຶ່ງມີລັກສະນະທີ່ແຕກຕ່າງຈາກການຈ້າງແຮງງານຖາວອນ ແລະຊົ່ວຄາວໃນຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ໄປ ເຊັ່ນ: ກຳມະກອນປະຈຳ, ກຳມະກອນລາຍວັນ ແລະກຳມະກອນມອບເໝົາ.

ກຳມະກອນປະຈຳວຽກ ປະຈຳໃນໂຄງການປູກຢາງພາລາແມ່ນ 6 ມື້ຕໍ່ອາທິດ, 8 ຊົ່ວໂມງຕໍ່ມື້. ຈ່າຍຄ່າແຮງງານເປັນລາຍເດືອນ. ວຽກປະຈຳປະກອບດ້ວຍ ການເຜົາຍາມ, ຂັບລົດດູດ, ສັດຢາຂ້າແມງໄມ້, ໃສ່ຝຸ່ນ ແລະ ກຳຈັດວັດສະພິດ(ຂ້າຫຍາ). ອາຍຸຂອງກຳມະກອນປະຈຳສະເລ່ຍຢູ່ລະຫວ່າງ 18-40 ປີ. ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບການຈ້າງງານກ່ອນ ມັກເປັນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຫຼາຍທີ່ສຸດຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ເມື່ອຄວາມຕ້ອງການແຮງງານຫຼຸດລົງຫຼັງ 1-2 ປີທຳອິດ ບໍລິສັດກໍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບກຳມະກອນປະຈຳເພີ່ມອີກ ເຊັ່ນ: ໄດ້ແຈ້ງໃຫ້ຊາວບ້ານຮັບຮູ້ວ່າບໍລິສັດ ສາມາດຮັບກຳມະກອນໄດ້ພຽງ 50-60% ຂອງຜູ້ທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນເຫຼືອແລ້ວ.

ແຮງງານຖາວອນນັ້ນເປັນອົງປະກອບສ່ວນໜ້ອຍຂອງແຮງງານທັງໝົດ. ບໍລິສັດໄດ້ຈ້າງກຳມະກອນເຕັມເວລາໜ້ອຍກ່ວາ 5% ຂອງແຮງງານທັງໝົດ ຊຶ່ງມີຢູ່ປະມານ 1,200. ຄົນຖືກຈ້າງໃນຊ່ວງສູງສຸດຂອງປີ ກຳມະກອນຖາວອນບໍ່ໄດ້ຮັບເງິນເດືອນຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີທຸກໆເດືອນ. ກຳມະກອນໃນບໍລິສັດກ່າວເປັນສຽງດຽວກັນວ່າ ຕ່າງກໍ່ບໍ່ຮູ້ລ່ວງໜ້າວ່າຈະໄດ້ເງິນຄ່າຈ້າງເທົ່າໃດ ຈົນກວ່າຈະໄດ້ຮັບເງິນຄ່າຈ້າງປະຈຳເດືອນ. ການຫຼຸດລົງຂອງເງິນຄ່າຈ້າງໄດ້ສ້າງບັນຫາທີ່ຮຸນແຮງ ຕໍ່ຄົວເຮືອນຫຼາຍ. ຄ່າຈ້າງທີ່ຊາວບ້ານໄດ້ຮັບຈາກບໍລິສັດນັ້ນ ໄດ້ຫຼຸດລົງມາໂດຍຕະຫຼອດໃນແຕ່ລະປີ. ໃນປີທຳອິດນັ້ນຄ່າແຮງຢູ່ລະຫວ່າງ 600,000-800,000 ກີບ ແລະ 1,000,000 ກີບ ໃນບາງເດືອນ, ແຕ່ຫຼັງຈາກນັ້ນເງິນເດືອນກໍ່ຫຼຸດລົງເຫຼືອ 200,000-500,000 ກີບ. ເງິນ 200,000 ກີບຕໍ່ເດືອນນັ້ນ

ຊື່ເຂົ້າສານໄດ້ພຽງໜຶ່ງເປົາເທົ່ານັ້ນ ເຮັດໃຫ້ແຮງງານຮັບຈ້າງທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນແລ້ວ ຕ້ອງປະສົບຄວາມທຸກຍາກຂາດແຄນຢ່າງໜັກ.

ກຳມະກອນລາຍວັນ ຂໍ້ມູນຈາກການສຳຫຼວດໃນປີ 2007 ພົບວ່າ ແຮງງານລາຍວັນນັ້ນ ມີວຽກເຮັດສະເລ່ຍໜ້ອຍກວ່າ 1 ໃນ 4 ຂອງເວລາເຮັດວຽກໝົດປີ. ກຳມະກອນໄດ້ຄ່າຈ້າງປະມານ 20,000 ກີບຕໍ່ຄົນຕໍ່ວັນ.

ກຳມະກອນມອບເໝົາ ການຈ້າງງານໃນລະບົບມອບເໝົານີ້ ຈະຈ້າງງານເປັນແຕ່ລະຄົວເຮືອນ ຫຼື ແຕ່ລະກຸ່ມ. ເຮັດວຽກລັກສະນະເປັນໜ້າວຽກເຊັ່ນ: ການກຳຈັດວັດສະພືດ(ເສຍຫຍ້າ) ຕໍ່ໜຶ່ງເຮັກຕາ ບໍ່ຈຳກັດ ໄລຍະເວລາ

ຫາກມີແຮງງານຫຼາຍຄົນ ວຽກກໍ່ອາດຈະແລ້ວໄວ. ແຕ່ເມື່ອແບ່ງຄ່າແຮງແລ້ວ ຄ່າແຮງຕໍ່ຄົນກໍ່ຈະຕໍ່າ. ກໍລະນີແຮງງານໃນຄົວເຮືອນດຽວກັນຈະນຳຄ່າຈ້າງທີ່ໄດ້ທັງໝົດມາໃຊ້ຈ່າຍພາຍໃນຄອບຄົວ.

ນອກຈາກນັ້ນ ບໍລິສັດຍັງມີນະໂຍບາຍໃນການມອບສວນຢາງພາລາ ໃຫ້ກັບຄົວເຮືອນ ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຮຸນແຮງ ຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ. ເພື່ອບົວລະບັດຮັກສາໃນຮູບແບບ 1+4. ປະຊາຊົນເປັນພຽງຜູ້ອອກແຮງງານໃນສວນຂອງບໍລິສັດ. ໃນລະບົບນີ້ຄົວເຮືອນອາດຂໍອະນຸຍາດປູກພືດສັບຫວ່າງແຖວຢາງພາລາໄດ້ສະເພາະໃນຊ່ວງ 3 ປີທຳອິດ. ເມື່ອຕົ້ນຢາງສາມາດກິດນ້ຳຢາງໄດ້ ຄົວເຮືອນຈະໄດ້ຮັບອະນຸຍາດໃຫ້ກິດຢາງພາຍໃຕ້ລະບົບການແບ່ງປັນຜົນກຳໄລ, ໂດຍຄົວເຮືອນເຫຼົ່ານີ້ຕ້ອງບົວລະບັດຮັກສາຕົ້ນຢາງໃນສ່ວນທີ່ບໍລິສັດມອບໃຫ້ ແລະໄດ້ຮັບຄ່າຈ້າງງານ ຕໍ່ເຮັກຕາຄືກັນກັບລະບົບມອບເໝົາ. ການແບ່ງປັນຜົນກຳໄລ ຈາກນ້ຳຢາງລະຫວ່າງຊາວບ້ານ ແລະ ບໍລິສັດຍັງບໍ່ມີການຕົກລົງ ຫຼື ເຮັດສັນຍາເປັນລາຍລັກອັກສອນຢ່າງຊັດເຈນເທື່ອ.

ຄົວເຮືອນຂອງ 2 ບ້ານໃນພື້ນທີ່ການສຶກສາທີ່ໄດ້ຮັບມອບໃຫ້ບົວລະບັດສວນຢາງຄື: ບ້ານໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ມີຈຳນວນມີເຮັດວຽກ 33 ມື້ຕໍ່ປີຕໍ່ຄົວເຮືອນ. ລາຍຮັບສະເລ່ຍ 690,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນຕໍ່ປີ. ໃນບ້ານວັງຄະນານ ຄືພຽງ 15 ວັນຕໍ່ປີຕໍ່ຄົວເຮືອນ, ລາຍຮັບຮວມສະເລ່ຍ 410,000 ກີບຕໍ່ຄົວເຮືອນຕໍ່ປີ. ລາຍໄດ້ທັງໝົດຖືກນຳມາໃຊ້ຈ່າຍພາຍໃນຄົວເຮືອນ. ຊາວບ້ານ ເຫັນວ່າລາຍໄດ້ໜ້ອຍ ແລະ ບໍ່ມີວຽກພຽງພໍເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາຄວາມທຸກຍາກຫຼາຍຂຶ້ນ. ການຂາດແຄນທີ່ດິນທຳກິນກາຍເປັນບັນຫາໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນທັດສະນະຂອງຊາວບ້ານ ເພາະໂຄງການປູກຢາງພາລາບໍ່ສາມາດຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການຂອງຊາວບ້ານໄດ້ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະມີການຈ້າງງານເພີ່ມຂຶ້ນກວ່າທີ່ເປັນຢູ່ກໍ່ຕາມ.

ຖ້າສົມທຽບນະໂຍບາຍໃນທວງດຽວນາມນັ້ນ ມີການກຳນົດຄ່າແຮງງານຂັ້ນຕ່ຳສຸດຕາມເຂດແຕ່ໃນລາວນັ້ນບໍ່ມີ ຊຶ່ງໝາຍຄວາມວ່າບໍລິສັດສາມາດຕັ້ງອັດຕາຄ່າແຮງງານຕໍ່ເດືອນເອົາເອງໄດ້. ໃນທວງດຽວນາມ, ກົດໝາຍກຳນົດວ່າຄ່າແຮງທັງໝົດຂອງບໍລິສັດຕ້ອງມີສັດສ່ວນ 40% ຂອງກຳໄລສຸດທິ. ຈາກລາຍງານສຶກສາຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການລົງທຶນຂອງບໍລິສັດຢູ່ລາວ ໄດ້ປະເມີນຕົ້ນທຶນ ຄ່າແຮງງານຂອງໂຄງການໄວ້ປະມານແຕ່ 1% ຂອງກຳໄລ. ນອກຈາກນັ້ນກຳມະກອນທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ໃນໂຄງການ ເຖິງວ່າຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກປະຈຳຈະມີຄວາມໝັ້ນຄົງໃນເລື່ອງວຽກຫຼາຍກວ່າແຮງງານປະເພດອື່ນໆ ແຕ່ບໍລິສັດຍັງບໍ່ເຮັດສັນຍາການຈ້າງງານຢ່າງເປັນລາຍລັກອັກສອນກັບກຳມະກອນເຫຼົ່ານັ້ນ.

*** ຍຸດທະສາດການປັບຕົວ**

ປະຊາຊົນໃນພື້ນທີ່ສຶກສາທັງ 6 ບ້ານ ຕ້ອງປ່ຽນແປງຮູບແບບການດຳລົງຊີວິດ ຢ່າງກະທັນຫັນ ຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນທຳກິນໃຫ້ກັບສວນຢາງພາລາ. ຈາກການເປັນຊາວໄຮ່ຊາວນາໄປເປັນແຮງງານຮັບຈ້າງນັ້ນ ສ່ວນໃຫຍ່ແລ້ວບໍ່ສາມາດປັບຕົວໃນການດຳລົງຊີວິດໄດ້ ເພາະນອກຈາກຊີວິດຄວາມເປັນຢູ່ທີ່ບໍ່ຄຸ້ນເຄີຍແລ້ວ ຄອບຄົວຍັງຕ້ອງປະສົບກັບຄວາມທຸກຍາກຂາດແຄນຫຼາຍກວ່າເກົ່າຈາກພາວະຂາດແຄນເຂົ້າ ແລະຄ່າຈ້າງແຮງງານທີ່ບໍ່ພຽງພໍໃນການດຳລົງຊີວິດ. ມີປະຊາຊົນຈຳນວນໜ້ອຍໜຶ່ງທີ່ພໍຈະປັບໂຕໄດ້ຢູ່ ເນື່ອງຈາກປະຊາຊົນກຸ່ມເຫຼົ່ານີ້ເປັນຄອບ

ຄົວທີ່ມີແຮງງານຫຼາຍຄົນ ເຮັດໃຫ້ມີລາຍຮັບຈາກການຮັບຈ້າງແຮງງານພຽງພໍກັບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ຫຼື ຍັງມີເນື້ອທີ່ດິນກະສິກໍາເຫຼືອຢູ່.

ປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນທໍາກິນ ບັບຕົວດ້ວຍການເຂົ້າເຮັດວຽກເປັນແຮງງານຮັບຈ້າງ, ຊຶ່ງມີທັງການເຮັດວຽກຮັບຈ້າງໃນສວນຢາງພາລາພຽງຢ່າງດຽວ ຫຼື ຮັບຈ້າງແຮງງານອື່ນໆໃນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ສ່ວນໜຶ່ງກໍ່ປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດອື່ນໆສັບຫວ່າງແຖວຢາງພາລາ. ແຕ່ປະຊາຊົນອີກສ່ວນໜຶ່ງເລືອກທີ່ຈະບໍ່ເຂົ້າໄປເຮັດວຽກນໍາສວນຢາງພາລາ. ໂດຍຊາວບ້ານໄດ້ຂໍບໍລິສັດເຂົ້າໄປປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດອື່ນໆ ສັບຫວ່າງສວນຢາງ ຫຼື ພະຍາຍາມຫາທີ່ດິນແຫ່ງໃໝ່ເພື່ອປູກເຂົ້າ ແລະສ່ວນໜຶ່ງກໍ່ໄປຮັບຈ້າງແຮງງານອື່ນໆ. ບາງບ້ານກໍ່ປ່ຽນອາຊີບໄປເຮັດອາຊີບອື່ນໆເຊັ່ນ: ບ້ານຫຼັກ 19 ຫັນໄປຕີພ້າ ເປັນອາຊີບຫຼັກແທນ.

ສໍາລັບປະຊາຊົນກຸ່ມທີ່ຍັງມີທີ່ດິນເຫຼືອຢູ່, ກຸ່ມທີ່ເຫຼືອທີ່ດິນຢູ່ໜ້ອຍຈະເຂົ້າເຮັດວຽກຮັບຈ້າງແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາຄຽງຄູ່ກັບການເຮັດໄຮ່. ສໍາລັບກຸ່ມທີ່ຍັງເຫຼືອທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ຍັງຄົງເຮັດສວນ, ເຮັດນາເປັນອາຊີບຫຼັກຄືເກົ່າ. ເມື່ອວ່າງວຽກຈາກສວນ ແລະ ນາ, ຈຶ່ງໄປຮັບຈ້າງແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາ.

ການບັບຕົວໄດ້ຫຼາຍ ຫຼື ໜ້ອຍ ຂອງປະຊາຊົນນັ້ນ ຂຶ້ນຢູ່ກັບເງື່ອນໄຂໃນເລື່ອງທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານ. ບ່ອນໃດທີ່ດິນເຫຼືອຢູ່ພຽງພໍຈະຊ່ວຍໃຫ້ປະຊາຊົນ ສາມາດບັບຕົວໃນການດໍາລົງຊີວິດໄດ້ຫຼາຍກວ່າປະຊາຊົນ ທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນໄປທັງໝົດ. ດັ່ງຈະເຫັນໄດ້ຈາກການທີ່ປະຊາຊົນໃນບ້ານກໍລະນີສຶກສາ ທີ່ເມືອງບາຈຽງ ມີເນື້ອທີ່ດິນນາລວມກັນພຽງ 4% ນ້ອຍກວ່າບ້ານກໍລະນີສຶກສາ ທີ່ເມືອງເລົ່າງາມ. ຊຶ່ງມີເນື້ອທີ່ດິນນາລວມກັນ 29% ໃນເມື່ອຕ້ອງສູນເສຍທີ່ດິນໄປທັງໝົດ ຈຶ່ງກະທົບຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຫຼາຍກວ່າ.

ປະຊາຊົນທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນພະຍາຍາມຫາທີ່ດິນຕອນໃໝ່ເພື່ອປູກເຂົ້າ ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເຂົ້າໄປປູກພືດສັບຫວ່າງສວນຢາງພາລາເຊິ່ງມີໂອກາດປູກໃນໄລຍະສັ້ນເທົ່ານັ້ນ. ປະຈຸບັນຮົ່ມເງົາຂອງຕົ້ນຢາງໄດ້ປົກຄຸມພື້ນທີ່ສວນຢາງແລ້ວ ສະນັ້ນຊາວບ້ານຈຶ່ງຕ້ອງຊອກບູກເບີກເນື້ອທີ່ ຫຼື ເຊົ່າດິນຂອງຍາດຕິພັນອ່າງໃນບ້ານໃກ້ຄຽງ, ຊຶ່ງເຫັນຫຼາຍທີ່ບ້ານວັງຄະນານ ຫຼື ບາງລາຍກໍ່ໄປບູກເບີກນາຕອນໃໝ່. ແຕ່ໃນບ້ານສຶກສາທີ່ເມືອງບາຈຽງນັ້ນ ປະຊາຊົນບໍ່ສາມາດຫາທີ່ດິນຕອນໃໝ່ໄດ້ ເພາະທີ່ດິນຂອງທຸກບ້ານຕ່າງກໍ່ຖືກສໍາປະທານທີ່ດິນໄປໝົດແລ້ວ, ຄົນເຫຼົ່ານີ້ຈຶ່ງເປັນຕ້ອງເຂົ້າເຮັດວຽກຮັບຈ້າງແຮງງານກັບສວນຢາງພາລາແຕ່ພຽງຢ່າງດຽວ.

ພາກທີ IV: ບົດວິເຄາະ ແລະ ຂໍ້ສະເໜີແນະ

ພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍຂອງລັດທີ່ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ບໍລິສັດເອກະຊົນເຂົ້າມາລົງທຶນ ໂດຍການ ໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກໍາເປັນສິນຄ້າໂດຍສະເພາະແມ່ນການປູກຢາງພາລາເຊິ່ງໄດ້ດໍາເນີນໄປຢ່າງກວ້າງຂວາງໃນທຸກພາກຂອງລາວ. ປະຈຸບັນການປູກຢາງພາລາໄດ້ກວມເອົາ 77%, ໃນພື້ນທີ່ ທີ່ໄດ້ສໍາປະທານ ໂດຍພື້ນທີ່ສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນຢູ່ພາກກາງ ແລະ ພາກໃຕ້ຂອງລາວ. ລັດຖະບານລາວມີແຜນຈະເພີ່ມພື້ນທີ່ໃນການປູກຢາງພາລາ ເຊິ່ງມີ ແມ່ນນະໂຍບາຍໜຶ່ງ ໃນການເພີ່ມເນື້ອທີ່ປ່າໄມ້ໃຫ້ໄດ້ 500,000 ເຮັກຕາ ພາຍໃນປີ 2010.

ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 2000 ເປັນຕົ້ນມາການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກໍາສວນຢາງພາລາກໍ່ໃຫ້ເກີດບັນຫາຢ່າງຫຼວງຫຼາຍເຊັ່ນວ່າ ເກີດມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນເລື່ອງທີ່ດິນລະຫວ່າງບໍລິສັດ ແລະ ຊາວກະສິກອນໃນເຂດພື້ນທີ່ສໍາປະທານ. ການມອບດິນມອບປ່າພາຍໃຕ້ນະໂຍບາຍຂອງລັດ ເພື່ອໃຫ້ປະຊາຊົນມີແຫຼ່ງທໍາມາຫາກິນ ແຕ່ເມື່ອມີບໍລິສັດເຂົ້າມາສໍາປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດການສູນເສຍແຫຼ່ງທໍາມາຫາກິນຕາມທໍາມະຊາດ ເສຍທີ່ດິນເຮັດກະສິກໍາ ໂດຍແລກປ່ຽນກັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ໜ້ອຍ ແລະບໍ່ພຽງພໍກັບການຄອງຊີບ. ຍ້ອນບັນຫາດັ່ງກ່າວ

ລັດຖະບານລາວ ຈຶ່ງໄດ້ມີມະຕິຕົກລົງໃຫ້ຢຸດການເຊົ່າ ແລະສຳປະທານທີ່ດິນຊົ່ວຄາວ. ກອງປະຊຸມທີ່ດິນທົ່ວປະເທດ ເມື່ອວັນທີ 7-8/05/2007 ກໍ່ໄດ້ມີການສຶກສາຂໍ້ມູນ ແລະ ຕິດຕາມການປະເມີນຜົນທີ່ສາເຫດ ແລະປັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໄລຍະຜ່ານມາເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ນຳມາປັບປຸງນະໂຍບາຍໃຫ້ເໝາະສົມໃນອະນາຄົດ.

ຂໍ້ມູນທີ່ຄົ້ນພົບຈາກໂຄງການຄົ້ນຄວ້າ, ປະເມີນຜົນເສດຖະກິດ-ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຈາກໂຄງການປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ ສປປ ລາວ ແມ່ນການຮ່ວມມືລະຫວ່າງ ສູນຄົ້ນຄວ້າຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ດິນ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ, ສຳນັກງານນາຍົກລັດຖະມົນຕີ, ສປປ ລາວ, ມູນນິທິພື້ນຟູຊີວິດ ແລະ ທຳມະຊາດ, ປະເທດໄທ ແລະ ຄະນະສັງຄົມສາດ, ມະຫາວິທະຍາໄລຊຽງໃໝ່, ປະເທດໄທ. ຜົນຂອງການສຶກສາໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງຜົນກະທົບທີ່ເກີດຈາກການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາໃນຫຼາຍລະດັບດ້ວຍກັນ. ໃນດ້ານຫຼັກການແລ້ວເຫັນວ່າ ນະໂຍບາຍການສົ່ງເສີມການປູກຢາງພາລາເປັນສິນຄ້ານັ້ນເປັນແນວທາງທີ່ສອດຄ່ອງກັບນະໂຍບາຍຂອງລັດ ໃນການພັດທະນາທີ່ດິນໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດເພື່ອຕອບສະໜອງຕໍ່ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງເສດຖະກິດຂອງຊາດ ແລະ ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການພັດທະນາຊຸມນະບົດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ.

ຢ່າງໃດກໍຕາມ ຄວາມພະຍາຍາດັ່ງກ່າວຍັງບໍ່ທັນສາມາດບັນລຸເປົ້າໝາຍດ້ານການພັດທະນາທີ່ໄດ້ວາງໄວ້ເທົ່າທີ່ຄວນ. ໂຄງການຄົ້ນຄວ້າໄດ້ຄັດເລືອກເອົາໝູ່ບ້ານທີ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ໂຄງການສຳປະທານຈຳນວນ 6 ບ້ານຄື: ບ້ານອຸດົມສຸກ, ບ້ານໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ແລະ ບ້ານຫຼັກ 19, ເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈຳປາສັກ; ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານໜອງລາວເທິງ ແລະ ບ້ານໜອງແກ, ເມືອງເລົາງາມ, ແຂວງສາລະວັນ ເພື່ອວິເຄາະປຽບທຽບດ້ານເສດຖະກິດລະຫວ່າງ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ໄດ້ຈາກການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ ຢູ່ໃນບໍລິເວນດິນພູໄຟເກົ່າ ທີ່ເປັນດິນກະສິກຳທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ແລະຫາຍາກ ກັບຜົນກະທົບໃນດ້ານຕ່າງໆ. ໂຄງການໄດ້ສຶກສາຢ່າງລະອຽດເຖິງຂະບວນການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນໝູ່ບ້ານ ນັບຕັ້ງແຕ່ການເຂົ້າມາຂອງບໍລິສັດເພື່ອສຳປະທານເຊັ່ນ: ການຮວບຮວມທີ່ດິນ, ການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍ ຕະຫລອດຮອດຂະບວນການເຂົ້າເປັນແຮງງານຂອງຊາວບ້ານໃນສວນຢາງພາລາ. ພ້ອມນີ້ໂຄງການວິໄຈໄດ້ຕັ້ງຂໍ້ສົມມຸດໄວ້ 3 ຢ່າງຄື:

1. ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ໃຫ້ແກ່ບໍລິສັດເອກະຊົນ, ໃນການປູກໄມ້ເພື່ອການຄ້ານັ້ນ ຈະຍັງເປັນການສ້າງຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະສັງຄົມສູງສຸດໃຫ້ແກ່ປະເທດ ແລະທ້ອງຖິ່ນໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອມີຂະບວນການທີ່ຫັດກຸມ, ໂປ່ງໃສ, ຈະແຈ້ງ, ເປັນໄປຕາມຂັ້ນຕອນ, ສາມາດກວດກາໄດ້ ແລະດຳເນີນການໄປບົນພື້ນຖານຂໍ້ມູນຈາກພື້ນທີ່ ທີ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ຮອບດ້ານ ພາຍໃຕ້ການທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງທຸກພາກສ່ວນທັງສູນກາງ, ທ້ອງຖິ່ນ, ບໍລິສັດເອກະຊົນ ແລະ ປະຊາຊົນໃນພື້ນທີ່.
2. ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການສົ່ງເສີມອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນປະເທດລາວເກີດປະໂຫຍດສູງສຸດ ຕໍ່ປະຊາຊົນ ແລະ ປະເທດຊາດ, ປະຊາຊົນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການພັດທະນາດັ່ງກ່າວ ແລະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຕໍ່ກິດຈະກຳດັ່ງກ່າວຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍ.
3. ການສະໜັບສະໜູນໃຫ້ປະຊາຊົນຫັນປ່ຽນຈາກການເຮັດການຜະລິດແບບເກົ່າມາເປັນແຮງງານໃນນິຄົມສວນຢາງພາລານັ້ນຈະເຮັດໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດກັບປະຊາຊົນໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອການປ່ຽນແປງດັ່ງກ່າວເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນມີເສດຖະກິດດີຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າ ແລະບໍ່ເຮັດໃຫ້ສະພາບທາງນິເວດວິທະຍາ ແລະຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດຂອງຊຸມຊົນເຊື່ອມໂຊມ.

ໃນການພິສູດຕາມຂໍ້ສົມມຸດດັ່ງກ່າວ, ໃນເບື້ອງຕົ້ນໂຄງການໄດ້ເນັ້ນໜັກການວິເຄາະ ແລະປະເມີນໃນ 3 ດ້ານທີ່ສຳຄັນຄືລັກສະນະການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນລາວ ກໍ່ຄືຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນໃນໂຄງການຢາງພາລາ ແລະ ການປ່ຽນແປງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃນເຂດພື້ນທີ່ມີເປົ້າໝາຍຂອງສວນຢາງພາລາ ເຊິ່ງໄດ້ຄົ້ນພົບຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນເຊັ່ນ:

1. ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງອຸດສາຫະກຳຢາງພາລາໃນລາວມີຫຼາຍລັກສະນະ, ແຕ່ຮູບແບບທີ່ມີຫຼາຍທີ່ສຸດ, ພັດເປັນສາເຫດສຳຄັນໃນການສ້າງຂໍ້ຂັດແຍ່ງຫລາຍທີ່ສຸດ

ການຂະຫຍາຍຕົວຂອງຢາງພາລາໃນລາວ ນັບຕັ້ງແຕ່ປີ 1990 ເປັນຕົ້ນມາເທິງ ໄດ້ມີ 4 ລັກສະນະຄື:

- 1.1 ສວນຂະໜາດໃຫຍ່ແມ່ນໄດ້ໃຫ້ຊາວຕ່າງຊາດເຂົ້າມາລົງທຶນເຮັດສຳປະທານ.
- 1.2 ສວນຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະຂະໜາດກາງແມ່ນພາຍໃຕ້ລະບົບເຮັດການຜະລິດແບບມີສັນຍາຜູກພັນ.
- 1.3 ສວນຂະໜາດກາງ ແລະ ຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນຊາວບ້ານເປັນຜູ້ດຳເນີນການປະຕິບັດ.
- 1.4 ສວນກະເສດຂະໜາດນ້ອຍແມ່ນເປັນຂອງຄອບຄົວຂອງປະຊາຊົນ.

ແຕ່ການດຳເນີນທຸລະກິດຢາງພາລາຂະໜາດໃຫຍ່, ໂດຍມີທຶນຕ່າງຊາດໄດ້ກວມເຖິງ 77% ເຊິ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີຜົນກະທົບຫຼາຍຢ່າງ ໂດຍສະເພາະ ບັນຫາຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນທີ່ດິນທຳມາຫາກິນຂອງປະຊາຊົນ ທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດການສູນເສຍທີ່ດິນຂອງຊາວບ້ານຢ່າງກວ້າງຂວາງ ແລະ ເກີດມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃນກໍລະນີໃນພື້ນທີ່ ທີ່ໄດ້ໄປສຶກສາປະຊາຊົນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນບໍ່ມີດິນເຮັດການຜະລິດກະສິກຳ ຍ້ອນໄດ້ເສຍທີ່ດິນທີ່ເຄີຍເຮັດການປູກຝັງ ແລະລ້ຽງສັດ ເກືອບໝົດໃຫ້ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາ. ການເຊົ່າ ແລະ ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອປູກໄມ້ອຸດສາຫະກຳເປັນສິນຄ້າ, ແມ່ນສ້າງຜົນກະທົບຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ມີສາເຫດທີ່ສຳຄັນຫຼາຍຢ່າງດັ່ງນີ້:

ກ. ການເສຍສິດໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນ²

ຮູບແບບການເຮັດສວນຢາງພາລາໃນລັກສະນະທີ 2-4 ນັ້ນ ສິດທິຂອງການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ແມ່ນເປັນຂອງເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ, ແຕ່ຮູບແບບສວນຢາງພາລາໃນລັກສະນະທີ 1 ອຳນາດໃນການຕັດສິນໃຈ ໃນການລົງທຶນການຜະລິດແມ່ນບໍລິສັດເປັນຜູ້ທີ່ມີສິດ, ການເສຍສິດທິໃນການນຳໃຊ້ ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນໄດ້ເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນບໍ່ສາມາດທີ່ຈະດຳລົງຊີວິດໃນຖານະຊາວກະສິກອນ ໄດ້ອີກຕໍ່ໄປ ເຊິ່ງກົງກັນຂ້າມກັບປະຊາຊົນໃນເຂດພື້ນທີ່ສວນກະເສດຂະໜາດໃຫຍ່ ແລະ ກາງ ພາຍໃຕ້ລະບົບການຜະລິດແບບມີ

² ໃນທີ່ນີ້ໝາຍເຖິງການສູນເສຍສິດການເຂົ້າໄປໃຊ້ປະໂຫຍດ ຫຼື ກ່ຽວກັບຜົນຜະລິດໃນທີ່ດິນ (usufruct right) ຊຶ່ງປະຊາຊົນໄດ້ມອບສິດຕາມການມອບດິນ-ມອບປ່າ 80 ສວນຮ້ອຍ ຂອງເນື້ອທີ່ດິນກະສິກຳຂອງຄົວເຮືອນທີ່ຖືກສົ່ງມອບໃຫ້ກັບບໍລິສັດສຳປະທານທີ່ດິນ ໄດ້ຮັບໄປຮັບຮອງສິດການໃຊ້ທີ່ດິນແບບຊົ່ວຄາວ (ໃບຢັ້ງຢືນທີ່ດິນ)

ສັນຍາຜູກມັດ (ໃນຮູບແບບ 2+3) ແລະ ການລົງທຶນການປູກຢາງພາລາຂະໜາດກາງ ແລະນ້ອຍໃນພາກເໜືອຂອງລາວນັ້ນ ເຈົ້າຂອງ ທີ່ດິນຍັງມີສິດນຳໃຊ້ຢູ່ ແລະ ສາມາດພັດທະນາລະບົບການຜະລິດເພື່ອລ້ຽງຊີບ ຫລື ເພື່ອການຄ້າໄດ້ຢ່າງສະບາຍ. ສິດທິການນຳໃຊ້ດິນຂອງການເຮັດການຜະລິດສາມາດເປັນທັງແຮງຈູງໃຈ ໃນການລົງທຶນໃສ່ການຜະລິດ ແລະ ເປັນຫຼັກໜັ້ນໃນການດຳລົງຊີວິດທີ່ສຳຄັນຂອງຊາວກະສິກອນ. ການສູນເສຍສິດໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ. ຈຶ່ງກາຍເປັນຈຸດສຳຄັນໜຶ່ງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ລະຫວ່າງ ປະຊາຊົນ ແລະ ບໍລິສັດເອກະຊົນປູກຢາງພາລາໃນບາງພື້ນທີ່.

ຂ. ຂະໜາດຂອງການສຳປະທານ

ການສຳປະທານເກືອບທັງໝົດມີຂະໜາດໃຫຍ່ປະມານ 10,000 ເຮັກຕາ. ທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ. ພື້ນທີ່ສຳລັບການຜະລິດກະສິກຳສ່ວນຫຼາຍຈະບໍ່ແມ່ນພື້ນທີ່ກ້ວາງຂວາງ ແລະ ສ່ວນຫຼາຍຈະບໍ່ເປົາຫວ່າງ ຍົກເວັ້ນໃນພື້ນທີ່ເຄີຍມີສົງຄາມເພາະດິນແຖວນັ້ນຍັງມີລະເບີດຕົກຄ້າງຢູ່ ເຊັ່ນ: ຢູ່ເມືອງຕາໂອ້ຍ ແລະ ເມືອງສະມ້ວຍທີ່ເປັນເຂດແດນລະຫວ່າງລາວ-ຫວຽດນາມ ທີ່ມີປະຊາກອນໜ້ອຍ. ແຕ່ບໍລິສັດຜູ້ລົງທຶນກໍ່ບໍ່ສົນໃຈໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວເນື່ອງຈາກວ່າໄລຍະທາງໄກຈາກຕະຫຼາດຫຼາຍ ແລະມີອັນຕະລາຍ ຈາກລະເບີດທີ່ຍັງມີຢູ່ຈາກໃນຊ່ວງສົງຄາມ.

- 2. **ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາຈາກລັດ ຍັງມີຄວາມຊັບຊ້ອນຢູ່, ຂາດມາດຕະຖານໃນການຮ່ວມມືກັນ ແລະ ຂາດລະບົບການກວດສອບຄວບຄຸມໃນການດຳເນີນການ ຂອງບໍລິສັດສຳປະທານທີ່ເຫມາະສົມ.**

ເຖິງວ່າມີການອານຸມັດໃຫ້ບໍລິສັດເອກະຊົນເຂົ້າມາລົງທຶນ ຈະເປັນຍຸດທະສາດທີ່ສຳຄັນ ໃນເບື້ອງຕົ້ນຂອງເສດຖະກິດຂອງປະເທດ ເພື່ອສ້າງແຫຼ່ງໃນການລົງທຶນຈາກຕ່າງປະເທດ. ໃຫ້ເຂົ້າມາສຳປະທານທີ່ດິນ, ຜ່ານມາການດຳເນີນງານດັ່ງກ່າວໄດ້ມີບັນຫາຢູ່ 6 ປະເພດເຊັ່ນ:

2.1 ການຕົກລົງ ແລະ ລົງນາມໃນການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນເກີດຂຶ້ນ ໂດຍບໍ່ມີການສໍາຫຼວດຈັດສັນທີ່ດິນກ່ອນ ແລະ ການເຮັດບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດ (feasibility study) ມັກເກີດຂຶ້ນພາຍຫຼັງ

ຂໍ້ສໍາຄັນຂອງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນນັ້ນ ຕ້ອງຮູ້ໄດ້ວ່າມີດິນຈໍານວນຫລາຍປານໃດ ທີ່ສາມາດໃຫ້ສໍາປະທານໄດ້. ຄະນະກຳມະການລົງທຶນ, ບໍລິສັດຜູ້ຂໍສໍາປະທານ ຕະຫຼອດຮອດກະຊວງ ກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການລົງນາມຕໍ່ການອະນຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານ ກໍ່ບໍ່ມີຂໍ້ມູນທີ່ກ່ຽວກັບຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ, ທີ່ສາມາດໃຫ້ເຊົ່າໄດ້ກ່ອນທີ່ຈະລົງນາມໃນໃບສັນຍາ. ການລົງນາມໃນສັນຍາ ແມ່ນປາສະຈາກຂໍ້ມູນຮັບຮອງດັ່ງກ່າວ, ເຮັດໃຫ້ເປັນຂໍ້ຜູກມັດ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຈັດຫາທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດຕາມສັນຍາ. ໃນເມື່ອບໍ່ມີດິນເປົ່າຫວ່າງພຽງພໍຕາມສັນຍາຈຶ່ງຕ້ອງໄດ້ເອົາດິນຂອງປະຊາຊົນມອບໃຫ້ບໍລິສັດ ດັ່ງກໍລະນີທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນເມືອງບາຈຽງ, ແຂວງຈໍາປາສັກ ທີ່ເຮັດໃຫ້ຊາວບ້ານສູນເສຍທີ່ດິນທໍາມາຫາກິນຈໍານວນຫຼາຍ.

ໃນຂະບວນການຕົກລົງອານຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຂອງຫຼາຍບໍລິສັດຕ່າງປະເທດ ໃນພື້ນທີ່ທີ່ມີການສຶກສາເຫັນໄດ້ວ່າເກີດຂຶ້ນ ກ່ອນການສຶກສາບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດສໍາເລັດ. ສະແດງວ່າ ໃນການຕົກລົງ ແລະ ລົງນາມ

ໃຫ້ການສໍາປະທານທີ່ດິນນັ້ນ ເກີດຂຶ້ນໂດຍທີ່ຍັງບໍ່ມີການໃຊ້ບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດປະກອບໃນການພິຈາລະນາການລົງທຶນ.

2.2 ການອະນຸມັດໃຫ້ມີການສໍາປະທານທີ່ດິນ ບໍ່ມີການພິຈາລະນາເຖິງຄວາມເໝາະສົມ ດ້ານກາຍະພາບຂອງພື້ນທີ່ທີ່ພຶດທີ່ປູກ.

ເຖິງວ່າຈະມີການຈັດແບ່ງເຂດພື້ນທີ່ທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ບໍ່ເໝາະສົມຕໍ່ການປູກຢາງພາລາແລ້ວທົ່ວປະເທດ, ແຕ່ຂໍ້ມູນຈາກການແບ່ງເຂດພື້ນທີ່ (zoning) ທີ່ມີຢູ່ບໍ່ໄດ້ຖືກນໍາມາໃຊ້ພິຈາລະນາ ໃນການອະນຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ. ຜົນກໍ່ຄືມີພື້ນທີ່ຈໍານວນຫຼາຍທີ່ມີທໍາແຮງໃນການປູກພືດຊະນິດອື່ນ, ແຕ່ຖືກນໍາໄປເຮັດເປັນສວນຢາງພາລາຢ່າງກ້ວາງຂວາງ ໂດຍສະເພາະໃນພາກໃຕ້ຂອງລາວເປັນຕົ້ນ ພື້ນທີ່ດິນບໍລິເວນແຂວງຈໍາປາສັກ ຊຶ່ງມີຄວາມເໝາະສົມສູງໃນການປູກກາເຟ. ແຕ່ປະຈຸບັນ ທີ່ດິນຈໍານວນບໍລິເວນກວ້າງທີ່ເປັນດິນກະສິກໍາທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ຮວມທັງສວນກາເຟ ທີ່ມີຢູ່ໄດ້ກາຍເປັນສວນຢາງພາລາ. ເຫັນໄດ້ວ່າ ເປັນການສູນເສຍທາງດ້ານເສດຖະກິດທີ່ສໍາຄັນຂອງປະເທດ.

2.3 ຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງອໍານາດໃນການອະນຸມັດໃຫ້ມີການສໍາປະທານທີ່ດິນ

ມີກົດໝາຍຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍປ່າໄມ້ໃນປີ 1996, ລະບຽບຂອງກະຊວງກະສິກໍາ ແລະ ປ່າໄມ້ປີ 1996, ກົດໝາຍທີ່ດິນປີ 1997 ແລະ 2003. ນອກຈາກນີ້ໃນດ້ານການປະຕິບັດຕົວຈິງ ຕໍ່ການອະນຸມັດໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນຍັງເກີດຂຶ້ນໄດ້ຈາກການຕົກລົງກັນ ລະຫວ່າງຫ້ອງການປົກຄອງຂັ້ນແຂວງ ແລະ ອົງການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ຂອງປະເທດເພື່ອນບ້ານ. ສະພາບຄວາມສັບສົນທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ການຂາດຫຼັກການ, ມາດຕະຖານຂອງລະບຽບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນທີ່ເປັນເອກະພາບກັນ ເຮັດໃຫ້ເກີດບັນຫາການໃຫ້ສໍາປະທານທັບຊ້ອນພື້ນທີ່ກັນໃນບາງພື້ນທີ່, ແລະ ເຖິງວ່າປະຈຸບັນຈະມີການສັ່ງລະງັບການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນໄວ້ຊົ່ວຄາວ ແລະ ໄດ້ມີການມອບໝາຍໃຫ້ອົງການຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນແຫ່ງຊາດ. ເປັນໜ່ວຍງານຂອງສູນກາງໃນການຈັດສັນທີ່ດິນ ແລະ ໃນການອະນຸມັດ ການສໍາປະທານທີ່ດິນແລ້ວ ກໍ່ຍັງບໍ່ມີຄວາມແນ່ນອນວ່າ ຈະມີວິທີການແນວໃດຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາດັ່ງກ່າວ. ນອກຈາກນັ້ນຍັງມີບັນຫາໃນການກວດສອບ ແລະ ຄຸ້ມຄອງການໃຫ້ສໍາປະທານທີ່ດິນ ໃຫ້ເປັນໄປຕາມຂັ້ນຕອນທີ່ເປັນໄປຕາມມາດຕະຖານອັນດຽວກັນໄດ້. ໃນກໍລະນີຂອງບໍລິສັດ ຊຶ່ງດໍາເນີນການຢູ່ໃນແຂວງຈໍາປາສັກ ແລະ ແຂວງສາລະວັນ, ຄະນະວິໄຈບໍ່ມີຂໍ້ມູນທີ່ແນ່ນອນວ່າພວກເຂົາໄດ້ຮັບການອະນຸມັດການສໍາປະທານໄດ້ແນວໃດ?

2.4 ການຂາດຂໍ້ກຳນົດ, ໃນການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ - ສັງຄົມ ແລະ ການສຶກສາ ເຖິງການຄຸ້ມຄອງທຶນທາງດ້ານເສດຖະກິດ.

ໃນການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ໃນລາວ ຕ້ອງໄດ້ມີການເຮັດບົດລາຍງານການປະເມີນຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (Environmental Impact Assessment) ຫຼື ຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ (Social Impact assessment) ເພື່ອບໍ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມີບັນຫາຕາມມາພາຍຫຼັງ, ຖ້າວ່າບໍ່ມີຫຼັກຄຳປະກັນຕໍ່ໂຄງການຂະໜາດໃຫຍ່ຜູ້ໃດທີ່ຈະເປັນຜູ້ຮັບຜິດຊອບໃນພື້ນທີ່ດັ່ງກ່າວ. ໃນກໍລະນີສຶກສາໃນພື້ນທີ່ໜຶ່ງເຫັນໄດ້ວ່າການບຸກເບີກພື້ນທີ່ສຳປະທານເພື່ອປູກຢາງພາລາໃນ 6 ບ້ານ ການທຳລາຍແຫຼ່ງນ້ຳທີ່ສຳຄັນ ແລະ ສ້າງຄວາມເຊື່ອມໂຊມຕໍ່ລຳທ້ວຍ ແລະ ໜອງນ້ຳຕ່າງໆເຮັດໃຫ້ນ້ຳແຫ້ງລົງ, ມີສານເຄມີປົນເປື້ອນຢູ່ນ້ຳເຮັດໃຫ້ບໍ່ສາມາດນຳໄປໄຊ້ເຮັດຫຍັງໄດ້ເລີຍ. ນອກຈາກນີ້ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ມີການສຶກສາເຖິງຄຸ້ມຄ່າທາງດ້ານເສດຖະກິດ ຫຼື ຜົນໄດ້ຮັບຂອງລັດຖະບານຈາກການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ. ບໍ່ວ່າຈະເປັນອັດຕາຄ່າສຳປະທານ, ຄວາມເໝາະສົມຂອງສະພາບພື້ນທີ່ດິນ ແລະ ລັກສະນະໂຄງການທີ່ຈະໄດ້ກຳໄລ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບໃຫ້ກັບທ້ອງຖິ່ນເປັນຕົ້ນ.

2.5 ການຂາດກົນໄກ(ກົນລະຍຸດ)ໃນການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ

ຂະບວນການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນໃນການປູກຢາງພາລາຜ່ານມາ ໄດ້ມີການດຳເນີນໂດຍການຕົກລົງກັນ ລະຫວ່າງລັດຖະບານສູນກາງ ແລະ ຜູ້ປົກຄອງໃນລະດັບແຂວງ ກັບບໍລິສັດຜູ້ຮັບການສຳປະທານ, ເຊິ່ງປະຊາຊົນບໍ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈຫຍັງໝົດ. ນັບຕັ້ງແຕ່ການຕັດສິນໃຈເຂົ້າຮ່ວມ ຫຼື ບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຄງການໃນການຄັດເລືອກ ແລະ ຈັດຫາດິນ. ການກຳນົດຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ດິນ ໄປຈົນເຖິງການເຂົ້າຮ່ວມເປັນຄົນງານໃນນິຄົມກະສິກຳຢາງພາລາ. ຈາກການສຶກສາເຫັນວ່າໃນໄລຍະຫຼັງນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍບໍ່ໄດ້ລະບຸເຖິງເລື່ອງການສ້າງໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນກ່ຽວກັບໂຄງການສຳປະທານທີ່ດິນໄວ້, ເຊິ່ງເຫັນຄວາມສຳຄັນໃນເລື່ອງດັ່ງກ່າວເປັນການພິຈາລະນາ ສະເພາະຕົນຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ປະຕິບັດງານໃນລະດັບພື້ນທີ່ໃນບ້ານ ທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນລະດັບແຂວງ ແລະ ເມືອງໃຫ້ເວລາ ແລະ ຄວາມສຳຄັນກັບການສ້າງໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ກັບປະຊາຊົນໃນບາງລະດັບເຊັ່ນ: ໃນແຂວງສາລະວັນ ມີຜົນຊ່ວຍຫຼຸດຜ່ອນຄວາມຂັດແຍ່ງຂອງບັນຫາການສູນເສຍທີ່ດິນທຳມາຫາກິນ ຂອງປະຊາຊົນລົງ, ພ້ອມທັງຊ່ວຍໃຫ້ປະຊາຊົນໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍຂຶ້ນ. ແຕ່ໃນບ້ານທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ໃນລະດັບແຂວງ ແລະ ເມືອງ ບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຈັດຫາດິນ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດຜູ້ສຳປະທານ ຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນໃນໝູ່ປະຊາຊົນຈະມີຫຼາຍ ແລະ ຈະເຮັດໃຫ້ການຂັດແຍ່ງຈະຮຸນແຮງກວ່າ.

2.6 ຂາດການກວດສອບ, ຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ

ເຖິງວ່າໂຄງການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ຈະດຳເນີນການໄປຢ່າງກ້ວາງຂວາງໃນທົ່ວທຸກພາກຂອງ ສປປ ລາວ ມາຈົນເຖິງປະຈຸບັນ, ແຕ່ກໍຍັງບໍ່ມີຂໍ້ກຳນົດທີ່ແນ່ນອນເຖິງແນວທາງຂອງໜ່ວຍງານ ແລະ ຂະບວນການທີ່ຈະເຮັດໜ້າທີ່, ໃນການຕິດຕາມກວດສອບໃຫ້ໂຄງການຕ່າງໆ ຂອງບໍລິສັດທີ່ໄດ້ຮັບສຳປະທານວ່າໄດ້ດຳເນີນໄປຕາມທີ່ສະເໜີໄວ້ໃນສັນຍາ ຕະຫຼອດຈົນບໍ່ສາມາດລ່ວງລະເມີດສັນຍາທີ່ເຮັດໄວ້ບໍ່ວ່າຈະເປັນເລື່ອງພື້ນທີ່ການເຮັດສຳປະທານ, ການວ່າຈ້າງປະຊາຊົນເປັນແຮງງານ, ການກຳນົດຄ່າແຮງໃຫ້ເປັນໄປຕາມກົດໝາຍທີ່ກຳນົດໄວ້ ແລະ ຖ້າຫາກວ່າບໍລິສັດມີການເຮັດຜິດ ກໍ່ເຫັນໄດ້ວ່າໃຫ້ມີຄວາມແນ່ນອນໃນການລົງໂທດໃນທາງໃດໜຶ່ງ.

3 ການສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ເພື່ອປູກຢາງພາລາເຊິ່ງສ້າງຜົນກະທົບໃນດ້ານລົບຕໍ່ ຊຸມຊົນຫຼາຍກວ່າຜົນໄດ້ຮັບທາງດ້ານເສດຖະກິດ.

ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອປູກຢາງພາລາ ໃນພື້ນທີ່ຂະໜາດໃຫຍ່ພາຍໃຕ້ຂະບວນການ ທີ່ຂາດກົດເກນທີ່ເປັນມາດຖານອັນໂປ່ງໃສ ຫຼືຄວບຄຸມບໍ່ໄດ້, ຂາດມາດຕາຖານຂໍ້ມູນຮອງຮັບ ແລະ ປັດສະຈາກການທີ່ບໍ່ມີສ່ວນ

ຮ່ວມຂອງປະຊາຊົນ. ແມ່ນໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນກະທົບທີ່ຮ້າຍແຮງ ຕໍ່ແນວທາງການດຳລົງຊີວິດຂອງປະຊາຊົນ. ໃນພື້ນທີ່ໂຄງການໂດຍຫຼີກລ້ຽງບໍ່ໄດ້. ການເຂົ້າເປັນແຮງງານຮັບຈ້າງໃນສວນຢາງພາລາ ຂອງຊາວບ້ານເກີດຂຶ້ນ ເພາະບໍ່ມີທາງເລືອກອື່ນ. ເນື່ອງຈາກວ່າການໃຊ້ຊີວິດໄດ້ຮັບຜົນກະທົບໃນດ້ານຕ່າງໆດັ່ງນີ້:

3.1. ການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ສິດທິການນຳໃຊ້ທີ່ດິນເພື່ອເຮັດການຜະລິດຂອງຕົນເອງ

ມີຄຳເວົ້າທີ່ວ່າທີ່ດິນທີ່ອະນຸມັດໃຫ້ບໍລິສັດສຳປະທານປູກຢາງພາລາໄປແລ້ວນັ້ນ ເປັນທີ່ດິນ ຮິກ ເຮື້ອຫວ່າງເປົ່າ ແລະ ບໍ່ມີການເຮັດປະໂຫຍດຫຍັງ. ໃນການສຶກສາເຫັນວ່າໃນຄອບຄົວ 90% ຕ່າງກໍ່ມີໃບຮັບຮອງສິດໃນທີ່ດິນ ເພື່ອເຮັດກະສິກຳແບບຊົ່ວຄາວ ນັບຕັ້ງແຕ່ມີການມອບດິນມອບປ່າໃນປີ 1990 ແລະ ມີປະມານ 80% ຂອງພື້ນທີ່ທຳມາຫາກິນທີ່ຖືກມອບໃຫ້ບໍລິສັດຢາງພາລາ ເປັນພື້ນທີ່ທີ່ມີການນຳໃຊ້ປະໂຫຍດ, ທີ່ມີໃບຮັບຮອງສິດນຳໃຊ້ທີ່ດິນຊົ່ວຄາວ. ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂອງບໍລິສັດເອກະຊົນ ໂດຍບໍ່ມີການສຳຫຼວດສະພາບສິດການນຳໃຊ້ທີ່ດິນຂອງປະຊາຊົນທີ່ມີຢູ່ໃຫ້ແນ່ນອນ ກ່ອນເກີດມີການຕັດສິດຂອງປະຊາຊົນ. ປະຊາຊົນບໍ່ໄດ້ຮັບສິດຖາວອນ ໃນທີ່ດິນຕາມຂະບວນການ 8 ຂັ້ນຕອນຂອງການມອບດິນມອບປ່າ. ນອກນີ້ແລ້ວການສຶກສາຍັງເຫັນວ່າ ບາງຄອບຄົວທີ່ໄດ້ຮັບສິດຖາວອນມີໃບຕາດິນແລ້ວກໍ່ຍັງຕ້ອງໄດ້ມອບທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ການສູນເສຍສິດທິໃນການນຳໃຊ້ທີ່ດິນທຳມາຫາກິນດັ່ງກ່າວແມ່ນໄດ້ທຳລາຍຫຼັກປະກັນຄວາມໝັ້ນຄົງ ໃນຊີວິດຂອງປະຊາຊົນລົງ ແລະ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ປະຊາຊົນຈຳນວນຫຼາຍຮ້ອຍຄົວເຮືອນຕ້ອງເປັນແຮງງານຮັບຈ້າງທີ່ບໍ່ມີຊັບພະຍາກອນໃນການດຳລົງຊີວິດ.

3.2. ການຂາດເຂົ້າ ແລະ ການສູນເສຍລາຍຮັບຈາກພຶດເສດຖະກິດ

ການປ່ຽນແປງທີ່ດິນໃນການຫາຢູ່ທາກິນເຊິ່ງແຕ່ເກົ່າແມ່ນເປັນນາ ແລະ ສວນພຶດເສດຖະກິດ ຊະນິດຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ກາເຟ, ຖົ່ວລຽນ, ໝາກແໜ້ງ ແລະ ໝາກໄມ້ຕ່າງໆ ແມ່ນໄດ້ກາຍເປັນສວນຢາງພາລາໄປແລ້ວ ເຮັດໃຫ້

ເກີດການຂາດແຄນເຂົ້າຢ່າງຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ເສຍລາຍຮັບ ຈາກການຂາຍຜົນຜະລິດທາງດ້ານການກະສິກຳ ທີ່ເຄີຍເປັນລາຍຮັບຫຼັກຂອງຊາວບ້ານ. ໃນກໍລະນີ ທີ່ໄດ້ສຶກສາ 6 ບ້ານ ເຫັນໄດ້ວ່າ ຄອບຄົວທີ່ເຄີຍຜະລິດເຂົ້າໄດ້ພໍກິນຕະຫຼອດປີ ໄດ້ມີການຫຼຸດລົງຢູ່ 45% ໃນປີ 2003 ແລະ 9% ໃນປີ 2007 ໂດຍຜົນຜະລິດເຂົ້າໄດ້ຫຼຸດລົງເຫຼືອພຽງແຕ່ 1 ໃນ 4 ຈາກທີ່ເຄີຍຜະລິດເທົ່ານັ້ນ. ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ລາຍໄດ້ຈາກການຂາຍເຂົ້າ ແລະ ພື້ນເສດຖະກິດຕ່າງໆກໍ່ຫຼຸດຈຳນວນລົງ. ການສູນເສຍແຫຼ່ງລາຍໄດ້ສຳຄັນ ແລະ ເກີດວິກິດການຂາດເຂົ້າເຮັດໃຫ້ຕົ້ນທຶນຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການດຳລົງຊີວິດສູງຂຶ້ນກວ່າແຕ່ກ່ອນຫຼາຍຂຶ້ນເທົ່າຕົວ. ໃນບາງຄອບຄົວທີ່ບໍ່ມີທີ່ດິນທຳການຜະລິດກໍ່ມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍໃນການຊື້ເຂົ້າສູງເຖິງ 5,900,000 ກີບຕໍ່ປີ.

3.3 ການເຂື່ອມໂຊມຂອງແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ

ໃນບ້ານທີ່ຂະບວນການຈັດຫາທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດປູກຢາງພາລາຢ່າງພ້າວພັງເຊັ່ນ: ບ້ານວັງຄະນານ, ບ້ານອຸດົມສຸກ ເຫັນວ່າປ່າໄມ້ທຳມະຊາດ ທີ່ເຄີຍໃຊ້ສອຍທີ່ເປັນແຫຼ່ງເຄື່ອງປ່າຂອງດົງ ແລະ ອາຫານທຳມະຊາດ ມີຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ແລະ ສຳຄັນແມ່ນໄດ້ຖືກທຳລາຍໄປຈົນໝົດ, ນອກຈາກນີ້ອາຫານທີ່ມາຈາກແຫຼ່ງນ້ຳທຳມະຊາດເຊັ່ນ: ລຳຫ້ວຍ ແລະ ຫນອງຕ່າງໆ ກໍ່ຫຼຸດຈຳນວນລົງເນື່ອງຈາກສານເຄມີທີ່ໃຊ້ໃນສວນຢາງພາລາທີ່ໄຫຼມາ.

4 ຄວາມສາມາດໃນການພື້ນຕົວທາງດ້ານເສດຖະກິດຂອງຊຸມຊົນ ພາຍຫຼັງການສູນເສຍທີ່ດິນ ໃຫ້ກັບບໍລິສັດເອກະຊົນ ຊຶ່ງໄດ້ຈ້າງຄ່າຊົດເຊີຍບໍລິສັດເຫດສົມຜົນ ແລະ ຄ່າຈ້າງແຮງງານຕ່ຳ.

ເຖິງວ່າຄ່າຊົດເຊີຍຈະຖືເປັນປັດໃຈສຳຄັນທີ່ຈະສາມາດຊ່ວຍບັນເທົາບັນຫາຄວາມທຸກຍາກ ຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນປ່ອນທຳການຜະລິດ ແລະ ແຫຼ່ງລາຍໄດ້ຈາກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດໄດ້. ແຕ່ໃນກໍລະນີທີ່ໄດ້ສຶກສາ 6 ບ້ານນັ້ນເຫັນວ່າການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍແມ່ນຂາດຫຼັກການ ແລະ ເຫດຜົນບໍ່ມີມາດຖານທີ່ແນ່ນອນ. ບາງບໍລິສັດຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ສະເພາະຜົນຜະລິດທີ່ເສຍຫາຍ, ບາງບໍລິສັດຄິດໄລ່ຈາກເນື້ອທີ່ດິນ ແລະ ຜົນຜະລິດຮ່ວມກັນ, ບາງບໍລິສັດກໍ່ຈ່າຍຄ່າເສຍຫາຍ ຕໍ່ເຮັກຕາໃນອັດຕາທີ່ຕ່ຳກວ່າຄວາມເປັນຈິງ ແລະ ອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍຈະສູງ ຫຼື ຕ່ຳ ຂຶ້ນກັບຄວາມສາມາດໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງລະຫວ່າງຊາວບ້ານກັບບໍລິສັດ ໂດຍບໍ່ມີກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງ ເຖິງວ່າ ໃນກໍລະນີທີ່ພະນັກງານລະດັບເມືອງໄດ້ມີການສະເໜີອັດຕາຄ່າຊົດເຊີຍໃຫ້ກັບບໍລິສັດພິຈາລະນາ ແຕ່ໃນການ

ດຳເນີນການໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ໜ່ວຍງານຂອງລັດບໍ່ສາມາດເຂົ້າມາເຮັດໜ້າທີ່ໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອເພື່ອສ້າງຫຼັກປະກັນບໍ່ໃຫ້ປະຊາຊົນຖືກເອົາປຽບຈາກບໍລິສັດ ໂດຍສະເລ່ຍແລ້ວຄ່າຊົດເຊີຍຈະຢູ່ລະຫວ່າງ 1-2 ລ້ານກີບ/1ເຮັກຕາ ຊຶ່ງຕໍ່ກ່ວາມູນຄ່າທີ່ແທ້ຈິງຂອງທີ່ດິນ ທີ່ໃຫ້ຜົນຜະລິດທາງເສດຖະກິດໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນໃນແຕ່ລະປີຫຼາຍເທົ່າຕົວ. ຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ຕໍ່າເກີນໄປ ດັ່ງກ່າວສ້າງຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຕໍ່ຊາວບ້ານ. ຜູ້ສູນເສຍທີ່ດິນບໍ່ສາມາດພື້ນຕົວ ເພາະຂາດຊັບ ໃນການດຳລົງອາຊີບ ຫຼື ສາມາດນຳໄປລົງທຶນໃນການປະກອບຊີບໃໝ່ໆໄດ້.

ນອກຈາກນີ້ແລ້ວ ການຈ້າງງານຂອງບໍລິສັດ ໃນຕະຫຼອດຊ່ວງ 3-4 ປີ ຜ່ານມາ ກໍ່ເກີດມີຄວາມບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີ ແລະ ບໍ່ແນ່ນອນ, ການຈ້າງງານໄດ້ຢ່າງເຕັມເມັດເຕັມໜ່ວຍ ພຽງແຕ່ໃນປີທຳອິດທີ່ມີການຈັດຕັ້ງສວນຢາງພາລາໃໝ່ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ປີຕໍ່ມາການຈ້າງງານໄດ້ ຫຼຸດລົງເກີນກ່ວາເຄິ່ງໜຶ່ງ ແລະ ການຈ້າງງານກໍ່ບໍ່ມີປະຈຳ, ຕະຫຼອດຈົນຮອດປີ ທີ່ເຮັດໃຫ້ ຊາວ ບ້ານຈຳນວນຫຼາຍບໍ່ມີວຽກ ແລະ ທຸກຍາກລຳບາກ. ພ້ອມນີ້ຍັງມີກຳມະກອນທີ່ເຮັດປະຈຳ ກໍ່ໄດ້ຮັບເງິນເດືອນບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີ ໂດຍອັດຕາເງິນເດືອນກໍ່ຫຼຸດລົງຫຼາຍກ່ວາປີທຳອິດ, ການຈ້າງແຮງງານຈາກໜູ່ບ້ານຫຼຸດລົງ ແຕ່ວ່າບໍລິສັດຊື້ພັດເອົາແຮງງານຄົນຕ່າງປະເທດມາເຮັດວຽກຕ່າງໆ ແທນທີ່ຄົນລາວ. ປະຈຸບັນຈຳນວນແຮງງານຕ່າງຊາດທີ່ມີຢູ່ນັ້ນມີຈຳນວນສູງກ່ວາ ທີ່ຈຳກັດໄວ້ ຕາມກົດໝາຍວ່າດ້ວຍການສົ່ງເສີມການລົງທຶນຕ່າງປະເທດໃນປີ 2004. ທີ່ລະບຸໄວ້ວ່າບໍ່ໃຫ້ມີການຈ້າງແຮງງານຕ່າງຊາດເກີນກ່ວາ 10%. ປະຈຸບັນຍັງບໍ່ມີໜ່ວຍງານພາກລັດ ຫຼື ກົດໝາຍແຮງງານທີ່ຈະສາມາດຊ່ວຍຄຸ້ມຄອງການຈ້າງງານ ແລະຄ່າຈ້າງແຮງງານໃຫ້ແກ່ຊາວບ້ານ ດັ່ງນັ້ນ ການຈ້າງແຮງງານ ຈຶ່ງເປັນໄປຕາມບໍລິສັດໄດ້ຕັ້ງໄວ້ເທົ່ານັ້ນ.

ຖ້າຂາດກົດໝາຍຄຸ້ມຄອງຊາວບ້ານກໍ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ໃນການຈ້າງແຮງງານ, ຖ້າບໍ່ຖືກຕ້ອງກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ປະຊາຊົນຊາວບ້ານ ທີ່ສູນເສຍດິນທຳມາຫາກິນໃຫ້ບໍລິສັດຕ້ອງຕົກຢູ່ໃນສະພາບທີ່ທຸກຍາກລຳບາກ ໂດຍບັດສະຈາກມາດຕາການ ຫຼື ທ່າແຮງໄດໜຶ່ງ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນໃຈກາງໃນການຊ່ວຍເພື່ອຮຽກຮ້ອງຄວາມຖືກຕ້ອງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ.

5. ຄວາມສາມາດໃນການປັບຕົວ ແລະ ພື້ນຟູທາງເສດຖະກິດຂອງຊາວບ້ານທີ່ຖືກຜົນກະທົບຈາກການສຳປະທານທີ່ດິນ ແລະ ແຮງງານທີ່ມີຢູ່ໃນຄອບຄົວ

ພາຍໃຕ້ການຈ້າງແຮງງານທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງ ແລະ ບໍ່ສະໝໍ່າສະເໝີຕໍ່ຊາວບ້ານທີ່ໄດ້ສູນເສຍທີ່ ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ. ພວກເຂົາເຈົ້າຈຳເປັນຕ້ອງສະແຫວງຫາທາງເລືອກອື່ນໃນການດຳລົງຊີວິດ. ຈາກການສຶກສາເຫັນວ່າໃນກຸ່ມຊາວບ້ານທີ່ມີນາເຫຼືອຢູ່ເຊັ່ນ ບ້ານໜອງແກ, ບ້ານວັງຄະນານ ແລະ ບ້ານໜອງລາວເທິງ ແມ່ນຈະເລືອກເອົາການເຮັດກະສິກຳເປັນອາຊີບຕໍ່ໄປ ຫຼື ຫາຊື້ດິນນາ ໃນບ້ານອື່ນໆ. ຖ້າມີເວລາຫວ່າງກໍ່ຈະໄປຮັບຈ້າງໃນສວນປູກຢາງພາລາ. ໃນໄລຍະ ທີ່ປະຊາຊົນທີ່ໄດ້ເສຍທີ່ດິນເກືອບໝົດ ເຊິ່ງສ່ວນໃຫຍ່ແມ່ນບ້ານອຸດົມສຸກ, ບ້ານຫຼັກ 19 ແລະ ໜອງນ້ຳຂາວໃຫຍ່ ເຊິ່ງເປັນກຸ່ມບ້ານທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຫຼາຍທີ່ສຸດ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໄປເຮັດວຽກຢູ່ໃນສວນຢາງພາລາ ຫຼື ໄປຫາຮັບຈ້າງຢູ່ບ່ອນອື່ນທີ່ໃຫ້ຄ່າຈ້າງສູງກ່ວາ. ນອກຈາກນີ້ໃນໄລຍະທຳອິດທີ່ມີການສຳປະທານເຂົ້າມາ, ຊາວບ້ານຍັງພະຍາຍາມທີ່ຈະຫາທຶນທາງປູກເຂົ້າເພື່ອລ້ຽງຊີບໃນຊ່ອງວ່າງແຖວທີ່ປູກຢາງພາລາ, ແຕ່ການປູກເຂົ້າດັ່ງກ່າວ ແມ່ນບໍ່ສາມາດປູກໄດ້ອີກຕໍ່ໄປ ຖ້າຕົ້ນຢາງພາລາໃຫຍ່ຂຶ້ນ.

ປະຈຸບັນຄອບຄົວທີ່ຈະສາມາດດຳລົງຊີວິດຢູ່ຕໍ່ໄດ້ກໍ່ຕ້ອງແມ່ນຄອບຄົວທີ່ມີດິນເຫຼືອຢູ່ ຫຼື ຄອບຄົວທີ່ມີແຮງງານຈຳນວນຫຼາຍທີ່ຍັງສາມາດຫາລາຍຮັບ ເພື່ອບັນເທົາລາຍຈ່າຍໃນຄອບຄົວ. ແຕ່ຍັງມີຄົວເຮືອນທີ່ບໍ່ມີແຮງງານ, ບໍ່ມີດິນຈຳນວນຫຼາຍເຊິ່ງໃນປະຈຸບັນທາງບໍລິສັດ ຫຼື ທາງພາກລັດ ກໍ່ຍັງບໍ່ທັນມີມາດຕາການໃດທີ່ຈະເຂົ້າມາຊ່ວຍບັນຫາທາງດ້ານເສດຖະກິດໃຫ້ ແກ້ປະຊາຊົນຜູ້ທຸກຍາກ ແລະ ຂາດດິນເພື່ອເຮັດກະສິກຳ.

ເນື່ອງຈາກໄລຍະເວລາຂອງການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາໃນຊ່ວງການບຸກເບີກ ແລະ ປູກຢາງພາລາ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດປະເມີນຜົນປະໂຫຍດ ຫຼື ເສດຖະກິດທີ່ໄດ້ຮັບຈາກໂຄງການສຳປະທານທີ່ດິນປູກຢາງພາລາໄດ້ໃນຂະນະນີ້ ທັງນີ້ຕົ້ນຢາງພາລາຈະສາມາດກິດນຳຢາງໄດ້ໃນປີທີ 7 ແລະ ໃນຊ່ວງ ປີທີ 1-6 ບໍລິສັດຍັງໄດ້ຮັບການຍົກເວັ້ນການຈ່າຍຄ່າສຳປະທານທີ່ດິນ ນອກຈາກນັ້ນ ຄະນະຜູ້ຄົ້ນຄ້ວາຍັງບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງເອກະສານທີ່ສຳຄັນຢ່າງຄົບຖ້ວນເຊັ່ນ: ບົດວິພາກທາງເສດຖະກິດ ກໍ່ໄດ້ມາພຽງບໍລິສັດດຽວ ຮວມເຖິງຂໍ້ມູນການຈ້າງແຮງງານຂອງບໍລິສັດ ກໍ່ບໍ່ສາມາດຂໍເອກະສານຂໍ້ມູນຈາກບໍລິສັດໄດ້ ເຫດນີ້ເອງ ຂໍ້ມູນຈາກການສຶກສາພາກສະໜາມສ່ວນໃຫຍ່ຈຶ່ງເປັນຂໍ້ມູນມາຈາກການສຳພາດປະຊາຊົນເທົ່ານັ້ນ ດ້ວຍຂໍ້ຈຳກັດດັ່ງກ່າວ ງານສຶກສາຈຶ່ງບໍ່ອາດປະເມີນຜົນທາງເສດຖະກິດອອກມາໄດ້ ແນວໃດກໍ່ຕາມ ຄະນະຜູ້ຄົ້ນຄ້ວາເຫັນວ່າ ໃນອະນາຄົດອາດຈະມີງານສຶກ ສາເພີ່ມເຕີມໃນໄລຍະທີ່ຢາງພາລາສາມາດກິດຢາງໄດ້.

ຂໍ້ແນະນຳ

ໂຄງການຄົ້ນຄວ້າເຫັນໄດ້ວ່າ ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການພັດທະນາທີ່ດິນ ເພື່ອເຮັດການກະສິກຳການຄ້າໃນອະນາຄົດນັ້ນ. ຄວນມີການປ່ຽນແປງທິດທາງທີ່ເນັ້ນໃສ່ການສ້າງປະໂຫຍດໂດຍກົງຕໍ່ຊຸມຊົນຊາວກະສິກອນຫຼາຍກ່ວາການຈັດສັນທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່ໃຫ້ກັບບໍລິສັດເອກະຊົນ. ຜົນຈາກການສຶກສາໄດ້ຊີ້ໃຫ້ເຫັນເຖິງບັນຫາຫຼາຍຢ່າງ ທີ່ເກີດຈາກການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່. ຜົນສຸດທ້າຍແລ້ວ ກໍ່ເຫັນໄດ້ວ່າການປ່ຽນແປງທາງດ້ານເສດຖະກິດກໍ່ບໍ່ໄດ້ເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດຫຍັງຕໍ່ປະຊາຊົນໃນທ້ອງຖິ່ນ. ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຈາກຊຸມຊົນ ທີ່ໄດ້ເສຍທີ່ດິນໃຫ້ກັບບໍລິສັດ ແລະ ປ່ຽນແປງທິດທາງໃນການຈັດສັນທີ່ດິນໃນ ສປປ ລາວ, ໂຄງການຄົ້ນຄວ້າວິໄຈ ຂໍສະເໜີມາດຕະການຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

* ມາດຕາການໄລຍະສັ້ນ

1. ການບັນເທົາຄວາມທຸກຍາກຂອງປະຊາຊົນທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນ
 - 1.1. ຄວນຈັດຕັ້ງກອງທຶນເຂົ້າໃນຊຸມຊົນທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນຈຳນວນຫຼາຍ ແລະປະສົບກັບພາວະຂາດເຂົ້າຢາງຮຸນແຮງ.
 - 1.2. ກວດສອບເລື່ອງການຊົດເຊີຍ ແລະດຳເນີນການໃຫ້ປະຊາຊົນ, ໄດ້ຮັບຄ່າຊົດເຊີຍທີ່ເໝາະສົມ.
 - 1.3. ຈັດຫາທີ່ດິນຄືນໃຫ້ປະຊາຊົນ ທີ່ສູນເສຍທີ່ດິນທັງໝົດເຊັ່ນວ່າ: ເນື້ອທີ່ດິນ 1 ເຮັກຕາ / 1 ຄອບຄົວ ເພື່ອໃຊ້ໃນການປູກເຂົ້າ ຫຼື ພືດກະສິກຳ.
 - 1.4 ຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໄປເບິ່ງແຍງເລື່ອງອັດຕາຄ່າຈ້າງແຮງງານໃຫ້ເໝາະສົມພຽງພໍຕໍ່ການລ້ຽງຊີບຂອງປະຊາຊົນ ແລະ ຄວນເຮັດສັນຍາການວ່າຈ້າງແຮງງານເປັນລາຍ ຫຼັກ ອັກສອນ.

* ມາດຕາການໄລຍະກາງ

1. ຈັດຕັ້ງຄະນະກຳມະການເພື່ອຕິດຕາມກວດສອບ, ການດຳເນີນການເຮັດສຳປະທານທີ່ດິນ ໂດຍຄະນະກຳມະການດັ່ງກ່າວຄວນມີອຳນາດ ແລະ ໜ້າທີ່ດັ່ງນີ້:
 - 1.1 ຕິດຕາມການດຳເນີນການຂອງບໍລິສັດປູກຢາງພາລາໃນເລື່ອງຂອງທີ່ດິນ ແລະ ການໃຊ້ປະໂຫຍດຂອງທີ່ດິນ ເຊັ່ນວ່າເນື້ອທີ່ດິນ
 - 1.2 ອົງການ ຄຸ້ມຄອງທີ່ດິນທ້ອງຖິ່ນ ຕ້ອງປະສານກັບອົງການດ້ານແຮງງານເພື່ອຄວບຄຸມກຳກັບ ໃຫ້ລະບົບການຈ້າງງານໃຫ້ມີຄວາມເປັນທຳ ໃຫ້ຊາວບ້ານໄດ້ຮັບການຈ້າງງານຢ່າງສະໝໍ່າສະເໝີ. ພ້ອມທັງໃຫ້ມີລະບົບສະຫວັດດີການ ໃຫ້ແຮງງານ.
 - 1.3 ປະສານງານກັບອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆ ເພື່ອຈັດຫາອາຊີບທາງເລືອກອື່ນໆ. ດຳເນີນການຊ່ວຍ ເຫຼືອ ແລະ ຫຼຸດຜ່ອນຄວາມທຸກຍາກໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ, ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການສູນເສຍທີ່ດິນ ແລະ ຄ່າຈ້າງງານທີ່ບໍ່ພຽງພໍຕໍ່ການລ້ຽງຊີບ.
 - 1.4 ຄວນມີການສຳຫຼວດທີ່ດິນ ແລະ ຈັດແບ່ງປະເພດທີ່ດິນ ໃນແຕ່ລະແຂວງ ແລະຈັດການປ້ອງກັນທີ່ດິນ

ທີ່ມີການນຳໃຊ້ໃຫ້ເກີດຜົນຢ່າງແທ້ຈິງໃຫ້ແກ່ປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ມີການມອບສິດຕາມນະໂຍບາຍການມອບ
ດິນມອບປ່າອອກຈາກພື້ນທີ່ສຳປະທານ.

- 1.5 ປະຕິຮູບກິນໄກໃນການອານຸມັດການສຳປະທານທີ່ດິນເພື່ອຫລຸດຜ່ອນບັນຫາເກົາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນຂະບວນ
ການໃຫ້ສຳປະທານ

*** ມາດຕາການໄລຍະຍາວ.**

- 1. ການຕັດສິນບັນຫາ ການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນ, ເປັນບໍລິເວນກ້ວາງ ແລະໄລຍະຍາວນານ, ຄວນອີງໃສ່
ບັນດາກົດໝາຍ ແລະ ນິຕິກຳທີ່ມີການພົວພັນ ຖົງທີ່ດິນ, ປ່າໄມ້ ແລະລະບຽບການ ຂອງການລົງທຶນ.
 - 1.1 ຄວນຍົກເລີກແນວທາງການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຂະໜາດໃຫຍ່, ໃນການປູກພືດເສດຖະກິດໃຫ້ກັບນັກ
ລົງທຶນຕ່າງຊາດໃນໄລຍະຍາວ.
 - 1.2 ນະໂຍບາຍກຽວກັບການຈັດສັນທີ່ດິນ, ຄວນເນັ້ນໜັກການສ້າງເສີມທ່າແຮງຂອງປະຊາຊົນໃນການພັດ
ທະນາ, ການໃຊ້ປະໂຫຍດຈາກທີ່ດິນເພື່ອເພີ່ມມູນຄ່າທາງເສດຖະກິດ, ໂດຍສິດໃນການໃຊ້ປະໂຫຍດ
ຍັງເປັນຂອງປະຊາຊົນ.
 - 1.3 ຄວນມີການວາງແຜນການຈັດສັນທີ່ດິນທີ່ຕ້ອງນຶກເຖິງຄວາມສົມດູນ ຂອງຜົນໄດ້ຮັບຕ່າງໆຢ່າງສະໝໍ່າ
ສະເໝີກັນບໍ່ວ່າຈະເປັນເສດຖະກິດຂອງຊາດ, ເສດຖະກິດຂອງທ້ອງຖິ່ນ, ການກະຈາຍລາຍຮັບ, ຜົນ
ປະໂຫຍດດ້ານນິເວດວິທະຍາ ແລະຄວາມຫຼາກຫຼາຍທາງດ້ານຊີວະນາໆພັນ.
 - 1.4 ຖ້າຈະມີການໃຫ້ສຳປະທານທີ່ດິນຕໍ່ໄປ ຄວນເປັນຂະໜາດນ້ອຍໃນພື້ນທີ່ ທີ່ບໍ່ໄດ້ໃຊ້ປະໂຫຍດຫຍັງ
ແລະຕ້ອງມີການປະເມີນຜົນກະທົບ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ກ່ອນຈະມີການອານຸມັດ
ໂຄງການ.

